

Парчамат бодо парафшон, эй Ватан!

№ 46 (12322)
18 ноябри
соли 2021

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор.

ҲАФТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

СИТОИШ

Сулҳпарвар ва бунёдгар

**Мақтаби давлатдории
Пешвои миллат, Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон,
муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон
дар асоси таҷрибаву малака
ва ҷаҳонбинии густурдаи
ин сиёсатмадори бузург
аз садҳо самту зовияи
мухталифе таркиб ёфтааст,
ки ҳар қадам дар бунёди
ҷомеаи пешрафта судманд
буда метавонанд.**

Андешаи «Эмомалӣ Раҳмон давлатро наҷот дод ва онро дар фазои истиқлолият аз нав сохта тавонист» ҳукми собитшудаи таърих аст. Аз ин ҷиҳат сулҳу ваҳдати миллӣ ба идеологияи миллӣ низ таъдил ёфт ва он торафт густариш меёбад. Ин абармард дар замоне сари қудрат омада буд, ки Тоҷикистон дар оташи ҷанги дохилӣ месӯхт ва ҳамин аст, ки қимати сулҳу сафору ваҳдатро бештар аз ӯ каси дигар наметавонад. Зеро ӯ барои миллат бо ҷони худ бозӣ мекард ва тавонист, ки бо ин ҷонбозиҳои сулҳу сафору дар кишварамон барқарор намояд. Разолату даҳшатҳои ҷанг манзаланг қимати сулҳро хеле осон бозгӯ менамоянд ва ҷанг аст, ки одамоне сулҳро суроғ менамоянд қадри онро медонанд. Ҷанг ин

хун, оташ, ҳокистар, шевану оҳ ва сели даҳшату ваҳшату нолаву фиғонхост. Даҳшатноктарин ҷанг ин ҷанги шаҳрвандист, ки насли башар дар тӯли таърих садҳо маротиба онро дар ин ё он нуқоти сайёра шохид шудааст аз сар гузаронидааст.

Омилҳои сар задани низоъҳои дохилӣ бештар муҳолифатҳои иҷтимоӣ, мазабӣ, динӣ, маҳаллӣ ва миллӣ ба ҳисоб мераванд, ки иштирокдорони онҳо аслан ҷавононанд. Манфиатҳои молиявӣ иқтисодии гурӯҳҳо ва афроди алоҳида низ яке аз сабабҳои сар задани ҷанги шаҳрвандӣ доништа мешаванд. Ҷанги шаҳрвандӣ одамоне зиёдро ҳамчун қурбонӣ ба коми худ фуру мебарад. Равандҳои сиёсии ҷаҳони муосир собит менамоянд, ки абарқудратҳо дар роҳи забту ғасби кишварҳои миёнаҳолу кучак илочу ҷуръат ва имкони ошқори дигар надоранд ва дар ин роҳ орому ноаён аз барангехтани ҷангҳои шаҳрвандӣ дар зери ниқобҳои гуногун истифода мекунанд. Дар асрҳои 18 ва 19 тавассути ҳаракатҳои миссионерӣ абарқудратҳои империалистӣ, ки имкони молиявӣ доштанд, кишварҳои дар ҷаҳолат қарордоштаро мавриди истисмор қарор медоданд. Дар ин роҳ нахуст ба ҷавонон таъки мекарданд ва онҳоро гумроҳ намуда, душмани диёру марзи худашон месохтанд.

Муҳолифату муҳолифати намоёндагонӣ як қавму миллат дар шароити иҷтимоиву сиёсии ҷаҳони муосир муддаои дили сиёсатсозҳои сиёҳинагона, ки аз тирагии як фазо суду манфиат меҷӯянд. Дар муқобили чунин қараён боварӣ ба ҳамдигар омилҳои пешрафту саодати ҷомеа мебошад. Ин боварӣ дунёи умедест, ки мо худро дар як ҷомеа танҳо эҳсос наметавонем. Тафриқаандозӣ, мусибату даҳшати бузурганд, ки ҷомеаҳоро фано месозанд. Дар ин тафриқаандозӣ ҷавононро доимо дар сарғар қарор медиҳанд, ки сабаби аслии бадбахтии аҳли башар аст. (Албатта, на он ҷавононе, ки дарси мақтаби худшиносиро азбар кардаанд.) Ҳикмати маълуми дигар он аст, ки одамоне қодиранд барои як ҷуръа об бо ҳам барангезанду муҳолифат дошта бошанд. Ҳол он ки онҳо бо ҳам метавонанд сарчашмаи бузургеро бо номи дарё кашф кунанду ташнагиро рафъ созанд. Яъне чун роҳи салоҳу ҳамдигарфаҳмӣ вучуд дорад, бояд дар пайи дарёфтӣ он қадамҳои устувор ниҳод. Ватандӯстие ин қадар гуфтаанду меғӯем, ин ба ҷуз ваҳдат чизи дигаре нест, ки он дар сиёсати пешгирифтаи давлату ҳукумати феълӣ бо шоҳаҳои худ ҳазорон ҷабҳаро фарогир аст. Ваҳдат парчамест, ки аз он гуногунсатҳиву гуногунфироӣ чун як неруи том (Давомаш дар саҳ.2)

МИННАТДОРӢ

Номаи сипоси Сергей Лебедев

- Ба унвони Сарвазирӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон Қохир Расулзода аз номи раиси Кумитаи иҷроияи ИДМ, котиби масъул Сергей Лебедев барои дар сатҳи баланд созмон додани Анҷумани VI омӯзгорон ва кормандони маорифи кишварҳои узви ИДМ, ки 28-29 октябр дар шаҳри Душанбе баргузор шуда буд, номаи сипос ворид гардид, - иттилоъ доданд аз маркази матбуоти Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Дар матни нома ба унвони Сарвазирӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон

ва тамоми кормандони Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон барои меҳмоннавозии самимӣ ва дар сатҳи баланд баргузор намудани Анҷумани мазкур миннатдорӣ изҳор мешавад.

«Тавачҷуҳ ва дастгирии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Анҷумани VI омӯзгорон ва кормандони маорифи кишварҳои узви ИДМ бахшида ба 30-солагии ИДМ дар таҳкими иқтисодии низоми маорифи миллӣ ҷиҳати таҳияи роҳҳои муштаракӣ рушди минбаъдаи соҳаи маориф ва мустақкам намудани фазои умумии таълимии Иттиҳод муҳим аст.

Дар ин росто маҳорати баланди касбӣ ва муносибати масъулиятшиносиро ба кори кормандони Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ва пеш аз ҳама вазир, узви Шӯрои ҳамкорӣ дар соҳаи маорифи давлатҳои аъзои ИДМ Муҳаммадҷусеф Имомзода, инчунин, тамоми кормандони муассисаҳои таълимии кишвар таманно менамоям.

Умедворем, ки натиҷаҳои Анҷумани баргузоргардида бо ғояҳои нав ва тақлифҳои умедбахши худ ба ҳамкории самарабахш дар соҳаи маориф дар фазои Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил қараёни тоза мебахшад.

Мо ба рушди минбаъдаи муносибатҳои дӯстона ва ҳамкории судманд ба нафъи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва тамоми Иттиҳод эътимодмандем», - омадааст дар нома.

Обуна ба ҳафтаномаи «Омӯзгор» барои соли 2022

Агар хоҳед, ки дар соли 2022 аз навгонҳои соҳаи маориф ва илм огоҳ бошед, амру фармониш ва дастурҳои вазири маориф ва илм ва асноди соҳаи маориф ва илмро саривақт дастрас намоед, аз таҷрибаи ҳамкасбон огоҳ гардед, таҷриба, андеша ва дарҳости худро пешниҳод карда тавонед, ба нашрияти дӯстдоштаи худ – «Омӯзгор» обуна шавед.

Нархи обуна барои як сол бо иловаи хидмати почта 149 сомонӣ 05 дирам

СУРАТҲИСОБИ МО

ДХ БДА ҶТ «Амонатбанк»
с/х 20202972200817101000
х/м 20402972316264

РМБ 350101626
РМА 010009400
Ба «Омӯзгор»

@»» Почтаи электронии «Омӯзгор»: omuzgor@inbox.ru

Телефони боварӣ: 227-76-86

Сулҳпарвар ва бунёдгар

(Аввалин дар саҳ.1)

ба вучуд меояд. Рисолати парчамҳо он аст, ки ваҳдатсозанд ва ваҳдат низ парчами худро дорад, ки ҷойгоҳи он дар олами тафаккур аст.

Дар ҳамагуна ҷомеа ҷавонон неруи созанда мебошанд. Қисмати зиёди аҳолии кишвари моро ҷавонон ташкил медиҳанд ва ҳамчун дивиденди демографӣ дар пешрафти иқтисодиёти нақши густурда доранд. Пешвои миллат дар сиёсати давлатдорӣ худ таваҷҷуҳи доимӣ ба ҷавонон дорад ва дар баробари тарбияву камол ёфтани онҳо доимо аз як нукта таъкид менамоянд, ки ҷавонон ғофилу ҷохил набоянд. Ибораи «зиракии сиёсӣ»-ро дахҳо маротиба таъкид мекунанд ва меҳоянд, ки ҷавонони кишвар бо таъсири фарҳанги бегонаву сиёсати ғаразмандона гумроҳу фирефта нашаванд. Ҷавонон кишри осебпазирӣ ҷомеа мебошанд ва Пешвои миллат ин

нуктаи ҳассосро хуб дарк менамоянд. Ҳифзи сулҳу ваҳдатро бештар вазифаи ҷавонон меҳисобанд ва дар сиёсати пешгирӣ ба неруи ҷавонон бештар таъия мекунанд.

Мусаллам аст, ки сулҳу ваҳдату неруи ҷавонон дар олами афкори аҳли ҷомеаи мо мафҳумҳои тавбааманд ва дар ҳамбастагӣ мучиби саодатмандии миллат мегарданд.

Ҳамдигарро бахшидан ва ба ҳам омадани як халқи дар низои дохилӣ олуदारо, ки дар кӯтоҳтарин фурсат сулҳсозӣ кардааст, таърих хеле кам ёд дорад. Қиёси рақамҳо нишон медиҳад, ки аз соли 1945 то соли 1992 танҳо аз се як ҳиссаи гуфтушундҳо дар зиёда аз сад ҷанги шаҳрвандӣ дар мамлакатҳои ҷаҳон бо сулҳ анҷомидаанд. Аксарии онҳо дар ниҳоят сабаби парокандагии кишварҳову қавмҳо гаштаанд. Аз ин ҷиҳат, ваҳдат дар ифодаи оҳанг зоҳири сода дошта бошад ҳам, аммо ботини он хеле печидаву мураккаб аст. Барои ба ваҳдат расидан, ҷони одамон аз даст меравад ва ҷонбозиҳо пайкари ваҳдатро комил месозанд. Ҳикмате дар байни ҷомеашиносон вучуд дорад, «шарт нест, ки ҳама дар ҷомеа як фикр дошта бошанд». Ин ҳукм ҳақиқати комил дорад ва он тасаввур ки ҳама «бояд як фикр дошта бошанд...» амри имконнопазир мебошад. Талош дар ин роҳ маънӣ ҳам надорад ва ягон ҷомеа ба ин муваффақ ҳам нагаштааст ва намегардад. Танҳо он ҷиҳат қобили зикр аст, ки вақте ҳама фикрҳои гуногун дар роҳи талоши созандагӣ равон мешаванд, инро метавон ваҳдат номид. Мавриди зикр аст, ки имрӯз бо озодихову гуногунандешӣ (афкори солими!) ваҳдати ҷавонони кишвари мо таъмин аст. Имрӯз ҳар як ҷавони тоҷикӣ худшинос бо афкори гуногун дар роҳи сипар гардидан дар ҳифзи миллат дар пайроҳаи хоси худ ҳатман ҳиссае мегузорад.

Эмомалӣ Раҳмон халқи тоҷикро ба арсаҳои баланди худшиносии миллий расонид ва дар заминаи он халқ садоқату муҳаббат ба Пешвои худ дорад. Ин халқ буд, ки бо эътимоду боварӣ дар атрофи роҳнамои худ муттаҳид гардид. Гузаштаи худро амиктар донист ва дар заминаи он ояндаи шуқуфони худро сохтан меҳояд.

Бахтиёрӣ ҚУТБИДДИН,
дотсенти ДМТ,
Заррина СОБИРОВА,
унвонҷӯи ДМТ

ДАСТОВАРД

Дар замони соҳибистиклолии кишвар соҳаи маориф тадриҷан рушду инкишоф меёбад. Таваҷҷуҳи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ин соҳаи ҳаётан муҳим сол то сол бештар гардида, маблағгузорӣ дар ин самт низ зиёд мешавад.

Далели ин гуфтаҳо аз раванди бунёдкориву созандагӣ дар мамлакат бармало мушоҳида метавон кард. Боиси ифтихор аст, ки соли равон дар кишвари азизи мо

кишвар 157 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ, ибтидоӣ, миёнаи касбӣ ва синфхонаҳои иловагӣ барои 63000 ҷойи нишаст бунёд ва ба истифода супорида шуданд. Умуман, аз соли 1991 то ба имрӯз дар мамлакат 3020 иншооти соҳаи маориф бо зиёда аз 1 миллиону 300 ҳазор ҷойи нишаст сохта, ба истифода супорида шудааст.

Боиси хушнудист, ки шароит дар муассисаҳои таълимӣ ҷавобгӯи замон буда, аз устодону омӯзгорон таълими ҳамаҷонибаву муассир ва аз хонандагон омӯзиши амиқро тақозо мекунад. Бояд гуфт, ки дар ҷанд соли охир сохтмони муассисаҳои таълимӣ

ифтихорӣ мегарданд ва Парчами кишвари азизамонро дар арсаи ҷаҳон баланд мебардоранд.

Ҳамчунин, дар замони соҳибистиклолӣ қонуну барномаҳои давлатӣ қабул гардиданд, ки баҳри бавусъату муассир гардани таълиму тарбия мусоидат намуданд. Аз ҷумла, қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф», барномаҳои давлатии компютеркунонӣ ва омӯзиши забонҳо, таъмини мактабҳо бо озмоишгоҳҳои замонавӣ ва амсоли инҳо ба рушди соҳа мусоидат карданд. Инчунин, эълони «Бистсолаи омӯзиш ва рушди илмҳои табиатшиносӣ,

Рушди маориф дар замони истиқлол

– Тоҷикистон 30-солагии Истиқлоли давлатӣ бошукӯҳ таҷлил гардид. Ба ин муносибат дар тамоми гушаву канорҳои мамлакат қорҳои зиёди созандагиву бунёдкорӣ бомаром идома ёфтанд ва дахҳо иншооти наву замонавӣ мавриди истифода қарор гирифтанд, ки дар ин миён иншооти соҳаи маориф истисно нест. Дар оғози сол сафару мулоқотҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий – Пешвои миллат, Президентӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба шаҳри навоҳии мамлакат чараён ёфтанд. Дар сафарҳои худ ба шаҳри навоҳии мамлакат Пешвои миллат ҳатман муассисаҳои нави таълимиро мавриди баҳрабардорӣ қарор медиҳанд. Муассисаҳои нави таълимие, ки мавриди баҳрабардорӣ қарор мегиранд, бо тамоми таҷҳизоти замонавӣ таъмин буда, барои таълиму тарбияи насли наврас шароити созгорро ба вучуд меоранд. Дар ҳамаи замина дар замони истиқлол дахҳо муассисаи таълимӣ мавриди баҳрабардорӣ қарор гирифтаанду садҳо мактаб азнавсозӣ шуданд. Чи тавре Пешвои миллат дар Паёми 26.01.2021 ба Маҷлиси Олӣ (26.01.2021) таъкид намуданд: «Соли гузашта дар

дар шаҳри Душанбе вусъати тоза пайдо кард ва дахҳо муассисаи нави таълимӣ сохтанду истифода шуданд. Шароити таълиму тарбия дар шаҳри Душанбе бамаротиб беҳтар гардид, ки инро аз ғайрироҳи ва иштироки хонандагон дар озмуну олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ метавон мушоҳида кард.

Боиси ифтихор аст, ки дастаи олимпии хонандагони тоҷик дар ҷаҳон дар қатори беҳтарин давлатҳои дунё қарор дорад. Ҳамасола хонандагони тоҷик аз озмуну олимпиадаҳои бонуфузи байналмилалӣ сазовори ҷойҳои

дақиқ ва риёзӣ дар соҳаҳои илмҳои бунёдӣ тақони ҷиддӣ бахшад. Воқеан ҳам, таҷаббуси мазкур ба ҳадафи қоруми миллий – саноатикунонии босуръати кишвар ҳамбастагии амиқ дорад. Имрӯз кишвари мо, ба ҷавонону мутахассисони соҳибистиеъдоду ҳирфай ва дорони донишҳои таълимӣ ниёзманд мебошад. Бинобар ин, дар назди мо - омӯзгорон, вазифаи пурмасъулият тарбияи насли худогоҳу худшинос ва ва дорони донишҳои муосир зарури муҳим мебошад.

Бояд гуфт, ки дар муассисаи таълимии мо ҷиҳати ба таълиму тарбия фаро гирифтани ва ба омӯзиши илмҳои бунёдӣ ҷалб намудани хонандагон диққати ҷиддӣ дода мешавад ва ҷиҳати баланд бардоштани сатҳи маърифатнокии наврасону ҷавонон, тақвияти ҳисси миллий, ватандӯстиву ватанпарварӣ, хувияти миллий, арҷгузорӣ ва омӯхтани забон, таърих ва рушди илмҳои дақиқу табиӣ мунтазам қорҳои зиёде анҷом дода мешавад.

Гулнисо РАҶАБАЛИЕВА,
директори МТМУ №32-и
ноҳияи Сино

МУЛОҚОТИ СУДМАНД

Вохӯрӣ бо намоёндагони донишқадаи Фаронса

12-уми ноябри соли ҷорӣ дар маҷлисиҳои Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон вохӯрии муовини якуми вазири маориф ва илм Муҳаммадҷон Саломӣ бо сафири Ҷумҳурии Фаронса дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Мишел Тарран, муовини президент оид ба робитаҳои байналмилалӣ Донишқадаи миллии забонҳо ва тамаддуни Шарқи Ҷумҳурии Фаронса Жил Форло ва омӯзгори забон ва адабиёти форсии донишқадаи мазкур Жюли Дювино баргузор гардид.

Дар мулоқот ҷонибҳои муносибатҳои дучонибаи кишварҳо дар соҳаи маориф ва илм изҳори қаноатмандӣ намуда, мақсади вохӯриро дар густариш додани самтҳои илму таълим, омӯзиши забонҳои

фаронсавӣ ва тоҷикӣ, дошт, ки айни замон ду нафар хатмқардаи донишқадаи мазкур омодаанд, ки донишҷӯён иброи назар ба муҳассилони макотиби

намуданд.

Жил Форло - муовини президент оид ба робитаҳои байналмилалӣ Донишқадаи миллии забонҳо ва тамаддуни Шарқи Тоҷикистон аз забони фаронсавӣ дарс гуянд. Ҳамчунин, иттилоъ дода шуд, ки Донишқадаи миллии забонҳо ва тамаддуни Шарқи Тоҷикистон аз забони фаронсавӣ дарс гуянд.

муассисаҳои пешқадаи дар соҳаи тадқиқот ва омӯзиши забонҳои шарқӣ, инчунин, тамаддуни Осиё, Африқо, Уқёнусия ва Аврупои Шарқӣ мебошад. Дар донишқадаи мазкур 103 забон омӯзонида мешавад ва 200 нафар муҳассилин ба омӯзиши забони форсӣ машғул буда, талоши тақмил додани маҳорати забономӯзиро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон доранд.

Қобили зикр аст, ки айни ҳол лоиҳаи Ёддошти тафохуми ҳамкорӣ миёни Донишқадаи миллии забонҳо ва тамаддуни Шарқи Ҷумҳурии Фаронса бо Донишгоҳи миллии Тоҷикистон таҳия гардида, дар мувофиқаи тарафҳо қарор дорад.

Бахтовар САФАРОВ

Дар вазорату муассисаҳои Тоҷикистон Рӯзи Президент бошукӯҳ таҷлил гардид.

► ҲАМОИШ

Нақши Президент дар пешрафти маориф

12 ноябри соли чорӣ дар гимназияи №4 барои хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе ба ифтихори Рӯзи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявӣ дар мавзӯи “Нақши Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар рушди соҳаи маориф” баргузор гардид, ки дар он вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Муҳаммадҷусуф Имомзода, Шоири халқии Тоҷикистон Назри Яздон, доктори илмҳои сиёсатшиносӣ Махфират Хидирзода, роҳбарон ва директорони муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ, мудирони шуъбаҳои маориф ва роҳбарони муассисаҳои тобеи вазорат, кормандон, донишҷӯён ва хонандагони муассисаҳои таълимии шаҳри Душанбе иштирок намуданд.

Конференсияро вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Муҳаммадҷусуф Имомзода ифтитоҳ бахшида, доир ба мавзӯи болозикр андешаронӣ намуд. Вазир дар маърузаи худ оид ба саҳми мондагори Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии

Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар таҳкими Ваҳдати миллӣ, Истиқлоли давлатӣ, арзишҳои миллӣ, хифзу ҳофизаи таърихӣ, рушди босуботи ҷомеа, намудани сулҳу оромии кишвар ба ҳалли масъалаҳои маориф ва дастгирии ин соҳаи барои ҷомеа ва давлат ниҳоят муҳим банд буд. Ва чунонки мушоҳида

мавқеи Тоҷикистон дар арсаи байналмилалӣ ва нақши Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар рушди соҳаи маориф суҳанронӣ намуда, зикр кард, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон таъкид доштаанд, ки “Тамоми фикру андешаи ман ҳамчун Сарвари давлат дар баробари таъмин

мекунад, ман ҳамаи имконияту василаҳоро ба хоҳири таҳким бахшидани пояҳои илму маориф равона карда, ба рушди ин соҳаҳои муҳимми иҷтимоӣ диққати махсус медиҳам ва ин масъаларо ҳамчун самти афзалиятноки сиёсати давлат ва Ҳукумат бо истифода аз тамоми захираву имкониятҳо дастгирӣ менамоям”.

Даридомаи ҳамоиш ба муови-

ни якуми вазири маориф ва илм Саломӣён Муҳаммадҷусуф, ректори Донишқадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф Хоналӣ Курбонзода, ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Қобилҷон Хушвақтзода, ректори Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.Осимӣ Қудрат Давлатзода, муовини якуми ректори Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни Саъдӣ Қосимӣ, сардори раёсати муносибатҳои байналмилалӣ Вазорати маориф ва илм Илҳом Камолзода, сармутахассиси раёсати муносибатҳои байналмилалӣ вазорат Зоир Қулобӣ медали ҷашнии “20-солагии таъсисёбии Созмони ҳамкории Шанхай” тақдир гардид.

Шоири халқии Тоҷикистон Назри Яздон дар мавзӯи «Пешвои муаззам ва дастовардҳои фарҳангӣ», доктори илмҳои сиёсатшиносӣ Махфират Хидирзода дар мавзӯи «Маориф ва маърифат ҳамчун арзиши иҷтимоӣ дар сиёсати Пешвои муаззамии миллат», номзади илмҳои филологӣ Рудобаи Мукаррам дар мавзӯи «Нақши Асосгузори сулҳу ваҳдати

миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар таҳкими Ваҳдати миллӣ», доктори илмҳои ҳуқуқ Диноршоҳ Азиз дар мавзӯи «Сиёсати давлатӣ дар соҳаи татбиқи ҳуқуқи конституционии таҳсилот дар Ҷумҳурии Тоҷикистон», доктори илмҳои сиёсатшиносӣ Абдулло Раҳнамо дар мавзӯи «Моҳият ва аҳамияти мавқеъгирии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон нисбат ба бухрони охири Афғонистон», муовини сармуҳаррири нашрияти «Минбари халқ» Маҳмадулло Наимов дар мавзӯи «Замони гузариш: ҷанбаҳои муҳими ғайрияти Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон», ректори Донишқадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф Хоналӣ Курбонзода дар мавзӯи «Тулӯи авҷи фитрат дар китоби «Уфукҳои истиқлол» - и Эмомалӣ Раҳмон» суҳанронӣ намуданд.

Дар фарҷом дар назди аҳли конференсия сарояндагони шинохта Тобиш Ҳилолӣ, Фаҳриддини Малик ва Ҷумъахон Сафаров ҳунарнамоӣ карданд.

► ДАР АРЗҲОИ ДҶҶСТӢ

Густариши ҳамкории Тоҷикистон ва Озарбойҷон дар самти маориф ва илм

10-уми ноябри соли равон дар маҷлисиҳои Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон вохӯрии вазири маориф ва илм Муҳаммадҷусуф Имомзода бо сафири Ҷумҳурии Озарбойҷон

ба ҳамасола ҷудо намудани бурсияҳои тахсилӣ аз моҳи августи соли 2018 ҳамасола ҷонибҳо 4 бурсияи тахсилӣ барои се зинаи таҳсилот ҷудо мекунанд. Робитаҳои илмӣ Ҷумҳурии Озарбойҷон ва Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамачониба инкишоф ёфта, ҳоло дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон 5 нафар шаҳрванди Ҷумҳурии Озарбойҷон тахсил доранд.

Дар идомаи вохӯрии сафир Алимйрзамин Гаввам оғлӣ Аскарров зикр кард, ки охири моҳи ноябри соли чорӣ аз ҷониби сафорат

Ҷумҳурии Озарбойҷон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Алимйрзамин Гаввам оғлӣ Аскарров баргузор гардид.

Ҷонибҳо вобаста ба густариши ҳамкории ду кишвар дар соҳаи маориф ва илм ва ҳалли масъалаҳои ҷойдошта дар ин самт, аз ҷумла, ҷудо намудани бурсияҳои тахсилӣ барои тахсил дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии ҳарду ҷониб, анҷом додани корҳои илмӣ-тадқиқотӣ ва дигар масъалаҳои ҷойдошта ибрози андеша намуданд.

Айни замон, дар муассисаҳои таҳсилоти олии Ҷумҳурии Озарбойҷон 24 нафар шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон тахсил менамоянд ва тибқи муқаррарот байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Ҷумҳурии Озарбойҷон оид

конференсияи илмӣ – назариявӣ бахшида ба 880 – солагии шоир ва мутафаккири форсу тоҷик Низомии Ганҷавӣ баргузор мегардад.

Айни ҳол лоиҳаи Ёддошти тафохуми ҳамкорӣ миёни Донишқадаи давлатии нафту саноати Озарбойҷон бо Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С.Осимӣ ва лоиҳаи созишномаи сечониба миёни Академияи дипломатии Ҷумҳурии Озарбойҷон, Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ва Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мувофиқаи тарафҳо буда, дар марҳилаи баимзорасӣ қарор дорад.

Бахтовар САҒАРОВ

► КОНФРОНС

15 - уми ноябри соли чорӣ дар толори Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон бо иштироки Муҳаммадҷусуф Имомзода - вазири маориф ва илм, муовини вазири маориф ва илм, ректорони омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, роҳбарону кормандони дастгоҳи марказии вазорат ва муассисаҳои тобеи он бахши Конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ - назариявӣ дар

Сабзаалӣ Асоев - дотсенти факултети таърихи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дар мавзӯи “Эмомалӣ Раҳмон ва таҳкими истиқлоли Тоҷикистон”, Дилором Сайдахмадзода - директори Маркази омӯзишии “Мақтаби давлатдорӣ Эмомалӣ Раҳмон” дар мавзӯи “Марҳилаҳои таҳкими вазъи сиёсӣ ҳуқуқи занон дар замони Истиқлолият”, Ғолибҷон Санавваров - мудири кафедраи Донишгоҳи давлатии

Созандагӣҳои Пешвои миллат дар замони соҳибистиқлолӣ

мавзӯи «Созандагӣҳои Пешвои миллат дар тӯли се даҳсолаи соҳибистиқлолӣ» бахшида ба Рӯзи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон баргузор гардид.

Дар конфронс Нуъмонҷон Ғаффорӣ - ректори Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С.Айни дар мавзӯи “Бозтоби симои омӯзгор дар осор ва паёмҳои Пешвои миллат”, Абдусалом Миралӣзода - ректори Донишгоҳи давлатии Қӯлоб ба номи А. Рӯдакӣ дар мавзӯи “Эмомалӣ Раҳмон – бунёдгузори мактаби давлатдорӣ муносири миллӣ”, Мухриддин Низомӣ - ректори Донишқадаи давлатии фарҳанг ва санъати Тоҷикистон ба номи М.Турсунзода дар мавзӯи “Пешвои миллат дар рушди фарҳанги миллӣ дар замони истиқлол”, Хоналӣ Курбонзода - ректори Донишқадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф дар мавзӯи “Тулӯи авҷи фитрат дар китоби “Уфукҳои истиқлол” - и Эмомалӣ Раҳмон”, Давлаталӣ Алимов - мудири кафедраи таърихи умумӣ ва фарҳангшиносӣ Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Н.Хусрав дар мавзӯи “Сиёсати маорифпарваронаи Пешвои миллат дар мисоли як донишгоҳ”,

ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон дар мавзӯи “Эмомалӣ Раҳмон эҳғари тамаддуни халқи тоҷик дар шароити муносири ҷаҳонишавӣ Тоҷикистон”, Раҳмоналӣ Шарифов - декани факултети таърихи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дар мавзӯи “Эмомалӣ Раҳмон ва рушди маорифи Тоҷикистон дар замони соҳибистиқлолӣ” ва Ҷамолиддин Сафолов - муаллими калони кафедраи таърихи халқи тоҷик факултети таърихи ДМТ дар мавзӯи “Эмомалӣ Раҳмон - асосгузори консепсияи омӯзиши таърихи тамаддуни ориёӣ” маъруза намуданд.

Бояд ёдовар шуд, ки конфронси илмӣ - назариявӣ “Созандагӣҳои Пешвои миллат дар тӯли се даҳсолаи соҳибистиқлолӣ” бо ибтиқори Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бахшида ба Рӯзи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар толори дастгоҳи оғоз гардида, баъд аз баргузори ҷаласаи ифтитоҳии он яке аз бахшҳои дар Вазорати маориф ва илм кори худро идома дод.

Зайнаб ҲУСЕЙНОВА,
корманди Маркази матбуоти
Вазорати маориф ва илм

► ФУРӯҒИ ИСТИҚЛОЛ

Бахшида ба 30-солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода тахти унвони «Дурахши ахтари дониш зи Истиқлол бошад» Ҳамоиши тантанавӣ баргузор гардид.

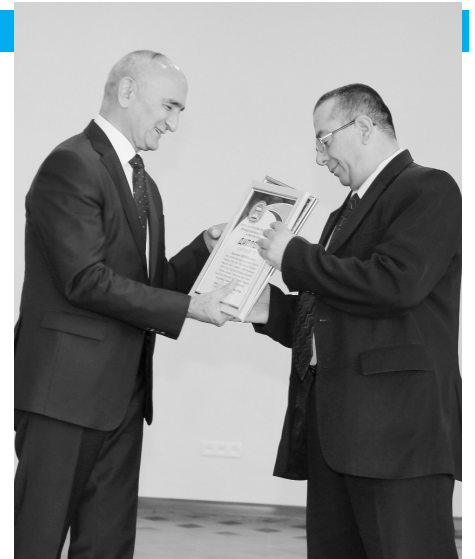
Дар оғоз бо иштироки вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, академик Муҳаммадҷосиф Имомзода Маркази омодакунии имтиҳони байналмилалӣ «TOEFL» мавриди баҳрабардорӣ қарор гирифт. Ифтиҳои Маркази омодакунии имтиҳони байналмилалӣ «TOEFL» таҷрибаи аввал дар байни муассисаҳои олии мамлакат мебошад, ки бо ҳадафи омода кардани донишҷӯён барои супоридани имтиҳони сатҳи байналмилалӣ ба роҳ монда шудааст.

ин марказ бархурдор гардидани дорандагони сертификати имтиҳони байналмилалӣ «TOEFL» аз бурсияҳои давлатҳои Аврупо, Амрико ва Канада

соҳибистиклолӣ марҳила ба марҳила рушд намуда, ба дастовардҳои шоиста ноил гаштааст. Таҳлили донишҷӯёни донишқада дар мактабҳои олии байналмилалӣ хориҷи кишвар далели ин гуфтаҳо.

Ректори донишқадаи мазкур Жило Гулназарзода иброз дошт, ки донишқада дар даврони соҳибистиклолӣ ғайолияти худро ба татбиқи ҳадафҳои

дар доираи барномаи умумиравуноии забонҳои хориҷӣ (CEFR)» муаррифӣ шуданд.

Бахше аз ин Ҳамоиши муҳтавомаду пуршукӯҳ ба ситоиши ҳамкориҳои густурдаву маърифатбори донишқада бо Ҳафтаномаи «Омӯзгор» бахшида шуд. Ёдовар мешавем, ки аз ибтидои соли равон бо ибтиқори раёсати донишқада дар ҳамкорӣ бо Ҳафтаномаи «Омӯзгор»

Нишоти мо зи истиқлол бошад!

Дар марказ мутахассисони сатҳи байналмилалӣ ҷалб гардидаанд, ки бо довталабон дарсҳои назариявӣ ва амалӣ баргузор мекунад. Яке аз имкониятҳои

мебошад.

Зимни суҳанронӣ вазири маориф ва илм М. Имомзода иброз дошт, ки донишқадаи мазкур дар даврони

стратегии давлат дар соҳаи маориф ва илм равона карда, дар таълиму тарбияи кадрҳои баландхаттоси забондон саҳми арзанда мегузорад. 30 барномаи зинаи бакалаврият, 5 барномаи зинаи магистратура ва 5 барномаи зинаи докторантура аз рӯи ихтисос, ки 28-тои он дар даврони Истиқлоли давлатӣ таъсис ёфтаанд, аз ҷумлаи дастовардҳои ин давранд.

Раёсати Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода соли 2021 – ро Соли ҷопи китобҳо эълон кардааст. Дар партави ин иқдоми муфид дар донишқада силсилаи дастури китобҳои таълимӣ, монографияҳо ва барномаҳои таълимӣ ба таъб расиданд ва то охири сол боз якчанд номгӯй китоб нашр хоҳад шуд. Вобаста ба ин, дар Ҳамоиш китобҳои тозанашири “Фотехи куллаи ормонҳои миллат”, “Энсиклопедияи Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода”, “Боргоҳи забоншиносӣ аз равзанаи таърих”, “Донишномаи забонҳо”, “Улуғзода вафодори Ватан буд” ва “Барномаи таълимии омӯзиши забони англисӣ

бахшида ба 110-солагии Нависандаи халқии Тоҷикистон Сотим Улуғзода озмун барои беҳтарин мақолаҳо тахти унвони «Улуғзода вафодори Ватан буд» эълон шуда буд.

Ин озмун таваҷҷуҳи хонандагони зиёди Ҳафтанома ва аҳли илму адабро ҷалб намуд ва дар давоми беш аз шаш моҳ дар саҳифаҳои нашрияи «Омӯзгор» зерӣ рубрикаи «Ба озмуни «Улуғзода вафодори Ватан буд» зиёда аз 30 мақолаи ҷолибу пурмазмунро ба таъб расонд ва онҳоро муштариёни «Омӯзгор» гарм истикбол намуданд. Даварони озмун нигоштаҳои мазкурро мавриди омӯзишу баррасӣ ва муҳокимаи васеъ қарор дода, ба чунин натиҷа расиданд:

Ҷои аввал: Исмоил Зарифӣ – шоир ва омӯзгор.

Ҷои дувум: Абдухалиқ Набавӣ – адабиётшинос, корманди илмӣ Институти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакии АМИТ.

Ҷои сеюм: Насрулло Тӯйҷизода – файласуф ва рӯзноманигор.

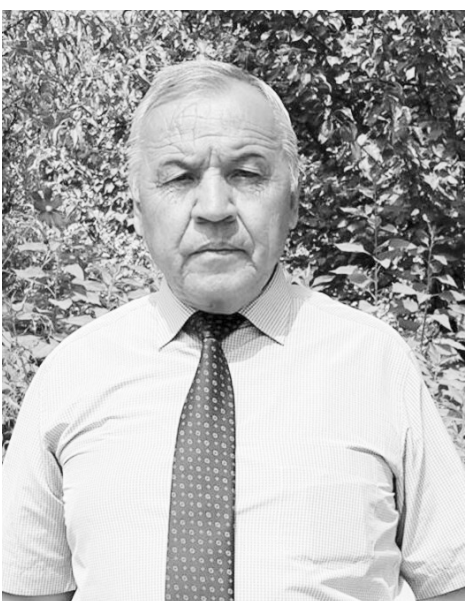
Абдурашиди Абдунабӣ – омӯзгори мактаби №20-и ноҳияи Айӣ.

Мукофотҳои муқарраргардидаҳо ба ғолибони озмун вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, академик М.Имомзода ва ректори ДДҶТ ба номи С.Улуғзода Ж.Гулназарзода дар вазъияти тантанавӣ супориданд.

Шоистаи таъаккур аст, ки тамоми мақолаҳои озмун дар шакли китоби алоҳида бо номи «Улуғзода вафодори Ватан буд» дар ҳамкориҳои донишқада бо Ҳафтаномаи «Омӯзгор» ба нашр расиданд ва ин албатта, армуғони шоиставу мондагорест ба солҷашни нависандаи маъруфу маҳбуби тоҷик Сотим Улуғзода.

Дар қисмати ниҳони Ҳамоиш аз ҷониби дастаи хаваскорони “Субҳи ҷавонии мо”-и Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода барномаи фарҳангӣ дар сатҳи баланд манзури ҳозирин гардид.

«Омӯзгор»

Дар Донишгоҳи миллии Тоҷикистон нақши Иҷлосияи XVI Шӯрои Олиро дар Ҳимояи манфиатҳои миллий баррасӣ карданд.

► НУҚТАИ НАЗАР

Ислом ва манфиатҳои миллӣ

(Охираш. Аввалаш
дар шумораи гузашта)

Аз таърих маълум аст, ки миёни ин ду мазҳаб дар Осиёи Миёна доимо зиддиятҳо вучуд дошт ва ҳатто январи соли 1910 дар Бухоро ихтилофи мазҳабӣ боиси хунрезии саҳт гардида ба қавли шохидон “он рӯзҳои фочеа дар он нуктаҳои шаҳр, ки зиёда кушокушӣ ба амал омадааст, хуни одаи чун оби борон аз гузарҳои танг ҳаракат кардааст”. Бадҳоҳои миллати тоҷик ин омилҳоро ба назар гирифта, чунин ташвиқ мекарданд, ки ҳар ки суннимазҳаб аст, туркасл ва ҳар ки шиамазҳаб аст, эронисл мебошад. Соли 1924 амалдорони Бухоро, чи тоҷику чи турк, ки таълимгирандагони Туркия буда майл ба пантуркизм доштанд, ихтилофоти мазҳабӣ тоҷикон ва эронӣро ба иннобат гирифта ба ғумоштагони худ дастур доданд, ки ҳар касе худро суннимазҳаб ҳисобад, вай ўзбек аст, ҳар касе худро тоҷик ҳисобад, вай шиамазҳаб аст. Дар натиҷаи чунин тарзи “муайян” кардани мансубияти миллӣ бисёр тоҷикони имрӯзаи Ўзбекистон худро “ўзбек” ҳисобиданд. Ҳамин тавр, барои муайян кардани тоҷику ўзбек, мутасаддиён “сунниро ўзбек ва шиаро форс – тоҷик нишон доданд”. Чуноне ки гуфтем, азбаски хувияти миллии тоҷикон ташаққул наёфта буд, онҳо нисбат ба мансубияти миллии худ бетафовутӣ зоҳир намуданд. Зеро эшон шиамазҳабро барои худ ҳам тақдир ва ҳам ғуноҳи азим меҳисобиданд. Дар ҳакин ҳолати барои миллат тақдирсоз руҳонияти ислом ба лаб муҳри хомӯшӣ заданд, ҳол он ки онҳо дар байни мардум нуфузи калон доштанд. Аммо бо сабаби мансубияти диниро аз мансубияти миллӣ боло гузоштан, на-тавонистанд манфиатҳои миллии худро дарк намоянд. Онҳо байни миллати тоҷик ва ўзбек фарқиате нагузошта, зеро ҳамагон гоӣи исломии “муъмин бародари муъмин”, “ҳама мусулмонем” ба масъалаи миллӣ назар карданд, ин аз он шаҳодат медиҳад, ки худшиносии динии тоҷикон аз худшиносии миллии онҳо хеле болотар меистад. Бо ин ва дигар омилҳои сиёсӣ иҷтимоӣ тоҷикон дар тақсироти ноадолатонаи соли 1924 шаҳрҳои азиму таърихӣ ва маҳалҳои асосии тоҷикнишинро аз даст доданд.

Дар ин давра, ҳамчунин,

бо истифода аз дини ислом гурӯҳҳои босмаҷӣ бо таҳрики хоҷагони хориҷиашон боз теша бар решаи манфиатҳои миллии мо заданд. Босмаҷиён талаву тороч ва ғорату ситами мардумро ба «ҷиходи исломӣ» нисбат дода, ҳаракатҳои худро оини мусалмонӣ мешумориданд. Лекин, солҳои охир аз босмаҷиён “қаҳрамонтарошиҳо” дар васоити ахбори оммаи тоҷик ба назар мерасад, ки ҳилофи манфиатҳои миллӣ мебошад, зеро вақте ки босмаҷиро “қаҳрамон” – и миллати тоҷик меҳисобем, пеш аз ҳама, номи Фузайл Махсум (Қурбошии Қаротегин), Давлатмандбӣ (Қурбошии Ховалинг), Раҳмон-додхоҳ (Қурбошии Мастҷох), Темур-додхоҳ, Абдурахмон-додхоҳ (Қурбошии водии Хисор) ва дигдарон пеши назар меоянд. Аммо бояд иқрор шуд, ки ин нафарон дар зерӣ итоати хоҷагони турку лақайи худ бо арзишҳои арабӣ – исломӣ ба монанди “ҷиход алайҳи кофирҳо”, “ҷазо” мардҳоро ба дастаҳои худ шомил намуда, мардумони маҳалли худро, яъне ҳаммиллатони тоҷики худро рӯи рост талаву тороч ме-намуданд, ғаёломи сохти нави Шӯравиро ба катл мерасониданд. Онҳо бо ҳар роҳ меҳостанд бунёди ҷомеаи мутамаддини шӯравиро боздошта, сохти фарсудаи феодалиро бо сарвари манғитҳо аз нав баркарор созанд. Ин нафарон ва босмаҷиҳои дигари тоҷиктабор барои хувият ва манфиатҳои миллии худ мубориза набурдаанд, балки ҳамчун хиёнаткор хувияти миллии худро фаромӯш карда, фирефтаи мафкураи бегонагон шуда, ба ташаққулёбии миллати тоҷик зарбаи моддӣ ва маънавӣ зада ҳастии давлати миллиро зерӣ хатар гузоштанд. Беҳуда нест, ки аз ҷониби баъзе донишмандон ақидае расонаӣ гардидааст, ки яке аз омилҳои асосии аз даст рафтани Самарқанду Бухоро ба ҳаракати босмаҷигарӣ пайва-стани тоҷикон мебошад. Зеро ба ҳаракати босмаҷигарӣ пайва-стани тоҷикон ҳукумати Маска-вро тарсонида буд. Ҳарчанд ин ақида он қадар саҳеҳ нест ва бо-иси баҳсҳои зиёде гардид, аммо аз зарарҳои моддӣ маънавии босмаҷигарӣ бар давлати милла-ти тоҷик шаҳодат медиҳад.

Ва ниҳоятан, воқеаи сеюм аз таърихи миллати тоҷик, ки хеле мудхишу фалокатбор

ҷараён гирифт, зиёда аз 150 ҳазор тоҷикро ба нестӣ расонид, ин ҷанги шаҳрвандии солҳои 1992 – 1997 мебошад. Нақши ислом ва исломгароён дар ин воқеоти хунин ба ҳар як хурду бузурги ҷомеаи тоҷик рав-шан аст. Дар ин бора садҳо аса-ру мақолаҳо рӯи ҷоп омадааст ва дар маҷмӯъ, дар ҳамаи онҳо нақши таҳриқдихандаи исломга-роён тоҷикро дар ин мочарои хунин метавон пайдо кард. Ис-ломгароён тоҷик – ТТЭ ХНИ манфиатҳои миллӣ, сарчамъии миллатро новобаста аз эътиқоди пайравии онҳо ба дину мазҳабҳои гуногун, тамоман ба иннобат на-гирифтанд. Боз хувияти динии исломгароён тоҷик аз хувияти миллии онҳо боло гирифт.

Ҳамаи ҳодисоти зикршуда, айнияти ҳосе доранд: **яқум**, ин ки ҳодисаҳои зикрфта дар ар-саи аз миён рафтани як сохти давлатдорӣ ва ташкил ёфтани шеваи дигари давлатдорӣ рӯй доданд. **Дувум**, дар ҳама ин ҳодисаҳо аз тариқи сунтифода аз эътиқоди динии тоҷикон, мил-лати тоҷик бозичаи дасти бегона-гон гардида на арзишҳои миллии хеш, балки манфиати бегонагон-ро ҳимоя намуданд. **Сеюм**, дар ҳама ин давраҳо, тоҷиконро тахти даъватҳои дуругини «ҷиходи муқаддас барои дини ислом» ба майдони набарду сиёсат каши-даанд. **Чахорум**, ин ҳодисаҳо барои миллати мо таҳмиль буданд, аз хориҷ тарҳрезӣ ва маблағгузорӣ шудаанд ва зимни онҳо соддалавҳӣ, саводи қазоии дунявӣ надоштани аҳоли ва мах-сусан эътиқоди таассубомези онҳо ба дини ислом, аз ҷониби неруҳои сиёсӣ – тамаъҷӯи дохилӣ ва хоҷагони хориҷии онҳо исти-фода бурда шудаанд. **Ва панҷум**, ин ҳодисаҳо ба таври аён нишон медиҳанд, ки худшиносии динии тоҷикон аз худшиносии миллии онҳо дар сатҳи хеле боло қарор дошта, рӯҳонияти исломӣ ин ра-вандро боз ҳам тақмилу тақвият мебахшанд. Онҳо зерӣ таъсири таълимоти исломӣ на танҳо му-возинати худшиносии динӣ ва миллиро нигоҳ медоранд, балки худшиносии миллӣ ва миллига-роиро пурра сарқуб кардани ме-шаванд, ки ин боиси нигаронист.

Албатта, дар замони муоссир, ки таҳдидҳои ғуногун ба суботи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон мавҷуданд, гурӯҳҳои зиёди иҷтимоӣ ба ҳам муқобил гузош-тани худшиносии динӣ ва худши-

носии миллиро қабул надоранд. Аммо ҳадди ақал нигоҳ дошта-ни мувозинати хувияти миллӣ ва динӣ дар байни наврасону ҷавонон ба манфиати ҷомеа ва миллати тоҷик ҳоҳад буд.

Барои боло бурдани худши-носии миллии тоҷикон зиёе-ни мамлакат нақши муҳим до-ранд. Аммо баъзе аз онҳо низ дар ин раванд то ҷое мақоми бетарафиро пеш гирифтаанд ва гузашта аз ин нақши арзишҳои динӣ ва миллиро дар низоми давлатдорӣ миллӣ то имрӯз дуруст дарк накардаанд. Вақте зиёи кишвар хувияти диниро аз хувияти миллӣ боло мегузо-рад, чи расад ба кишҳои дига-ри ҷомеа, ки сарчашмаи итти-лооту ҷаҳонбинии онҳо асосан масҷиду маъвиҷаҳо ва шабақаҳои иҷтимоие мебошанд, ки вазифа-шон дар бисёр маврид даъват ба ҷиходу исломгароии сиёсӣ таа-суби динӣ мебошад?

Пӯшида нест, ки дар замони муоссир дар ҷумҳурӣ ва хориҷ аз он, баъзе қувваҳои сиёсӣ талош доранд мақсаду ҳадафҳои сиёсии худро зерӣ пардаи арзишҳои динӣ амалӣ созанд. Онҳо арзишҳои миллиро бо ақоиди динӣ – мазҳабӣ маҳлут намуда, ҳатто динро аз миллат боло гузошта, падидаҳои бо дин омезишфта-ро хувияти миллӣ муаррифӣ карданианд. Аммо чунонки дар боло ишора рафт, ислом дар бунёди худ дини ломиллист. Оё роҳбарони ТТЭ ХНИ, ки аз арзишҳои исломӣ ва миллӣ бисёр лоф мезананд, аз таълимоти ис-лом оид ба ин масъала огоҳӣ до-ранд? Ҳанӯз дар сархати Оинно-маи ин ҳизби мамнӯъ, дар асоси ақидаи исломӣ бунёд гаштани он таъкид ёфта буд. Ақидаи исломӣ бошад, миллатро инкор менамо-яд, пас дар андешаи ТТЭ ХНИ низ миллат (миллати тоҷик) ҷой надорад! Ҳастӣ ва чехраи милла-тро (давлати миллиро) арзишҳои миллӣ таҷассум менамоянд, на динӣ. Пас, ТТЭ ХНИ-ро мета-вон чун қувваи сиёсӣ шинохт, ки ба хоҳири манфиатҳои гурӯҳӣ, манфиатҳои миллиро пушти пой мезанад ва гузашта аз ин вақте умумияти динӣ ва умматро аз мансубияти миллӣ боло мегу-зоранд, метавонад аз ҷониби до-ираи манфиатҷӯи ифротгарои хориҷӣ васеъ истифода бурда шавад.

Дар давраи ба сари қудрат расидани Толибон (августии соли 2021) дар Афғонистон, андешаҳои

зиддимиллии намоёндагони ТТЭ ХНИ бисёр баръало ошкор гар-дид. Яке аз намоёндагони фа-ёли ТТЭ ХНИ Абдурахмон (Шероз) Муҳаммадӣ (маълум бо лақаби “Абдурахмон 09”), ки аз ҷониби М.Кабири даст-гирии пурра меёбад ва ҳамчун блогер маъруф аст, ғасбқорҳои Толибон ва “Давлати исломӣ”-ро ҳамчун қувваҳои исломӣ ҳақ бароварда, муқовимати ватанхоҳонаи тоҷикони он сӯи Ому, зерӣ сарвари Аҳмади Масъудро зерӣ танкиди шадид қарор дод. Ин амалқарди ӯ бо-иси боло гирифтани ҳашму ғазаби тоҷикони ҳудоғоҳи Тоҷикистону Афғонистон гардид.

Ҳамзамон, бархурди манфиатҳои динӣ ва милли-ро дар баҳсҳои сарҳадии бай-ни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии Қирғизистон низ ме-тавон вохӯрд. Иддае бар онанд, ки новобаста аз ғасби заминҳои Тоҷикистон дар даврони Шӯравӣ ва соҳибистиқлолӣ аз ҷониби кишварӣ ҳамсоя, мо бояд бо онҳо дӯсту бародар бошем, зеро онҳо мусулмони суннимазҳабанд. За-мин наметавонад, боис ба баҳси муъмин бо муъмин гардад. Ва гузашта аз ин, замин молиқияти Аллоҳ аст, нашоад мусулмонон аз барои он хилоф варзанд.

Ҳамин тавр, ташаққулёбии миллат ҳодисаи иҷтимоӣ таърихӣ буда, ҳеҷ гоҳ умумия-ти динӣ пайдоиш ва ташаққули миллатро муайн намекунад. Миллатҳои мухталифе ҳастанд, ки пайрави дини ягонаанд ва баръакс миллати алоҳидае арзи ҳастӣ дорад, ки намоён-дагонаш пайрави динҳои мух-талиф ва мазҳабҳои ғуногу-нанд. Барои ҳакин ҳам динро аломати асосии миллат шумо-ридан ҳатост. Миллат аз дин муқаддамтар буда, дар замони муоссир андешаҳои миллигарой беш аз пеш нуфуз меёбад. Гоӣи миллигарой, ки умумияти таъ-рихии миллатро ба сифати шақ-ли волотарини умумият эъти-роф дорад ва асоси давлатдори-ро дар ваҳдати миллӣ мебинад, бо космополитизми исломӣ тавҳам нест. Агар аломатҳои асосии миллат – умумияти ҳаёти иқтисодӣ, фарҳангӣ, забонӣ, ҳудудӣ, сиёсӣ - давлатӣ бошад, умумияти динӣ дар ин росту нақши дуумдараҷа мебозад.

Эркинҷон ТОҶИЕВ,
номзади илмҳои таърих

► ЭЪТИРОФ

2500-солагии Тахти Сангин ва 1050-солагии Абурайҳони Берунӣ таҷлил мешаванд

Зимни ҷаласаи 41-уми Конфронси генералии ЮНЕСКО, тибқи тавсияи Шӯрои иҷроияи ЮНЕСКО ва қарори 41 С/15 Конфронси генералӣ, номинатсияи Тоҷикистон оид ба 2500-солагии шаҳраки қадими Тахти Сангин ва номинатсияи мушгараки Тоҷикистон, Ўзбекистон ва Эрон доир ба 1050-солагии олими барҷастаи Шарқ Абурайҳони Берунӣ ба Феҳристи ҷашнвораҳои ЮНЕСКО барои таҷлил дар солҳои 2022-2023 ворид гардиданд.

Тоҷикистон ва Қатар ҳамкориро дар соҳаи сайёҳӣ ва муаррифии ҳунари мардумӣ вусъат мебахшанд.

► ПРОБЛЕМА ВА МУЛОҲИЗА

Забон – сарвати
миллат

Забони тоҷикӣ бузургтарин сармоя ва муҳимтарин омили ниғаҳдорӣ, ҷимоя ва интиқолдиҳандаи фарҳангу тамаддун ва суннату анъанаҳо буда, дар ҳифзи асолати миллий нақши ҳалқунанда дорад. Дар давраҳои пурушӯбу пурмӯҷарои таърих забони миллий ваҳдату ягонагии миллатро дар роҳи озодӣ ва истиқлол таъмин намудааст.

Солхост, забони мо, ки мақоми давлатӣ гирифтааст, вале ханӯз ҳам забони мо дар сатҳи иҷтимоӣ мақом, ҷойгоҳи воқеӣ ва ҳақиқӣ пайдо накардааст ва дар ин кор, ки ақибмонии фарҳангию маданияро ба дунбол дорад, ғолибан, мо - фарҳангиёну зиёён гунаҳкорем. Гап сари ин аст, ки мо ба таври бояду шояд натавонистае тавасути ибтикороту ташаббуси худ забонамонро ончунон муаррифӣ кунем, ки миёни доираҳои илмию фаннӣ, ҳавзаҳои фикрию маданӣ ва умуман, ҷомеа машрунӣ пайдо наояд. Манзури мо аз ин ҳарфҳо ин аст, ки соҳибони забони миллий дар симои адибон, олимон, рӯзноманигорон ва амсоли инҳо, ки муаррифари аслию асосии забон дар ҷомеа шинохта шудаанд, ба таври бояду шояд дар самти муаррифии ҳадафмандонаи забон саҳм нагирифтаанд ва иқдомоте, ки дар ин замина анҷом ёфтаанд, на танҳо мушкिल्ро ҳал накардаанд, балки мушкил афзудаанд. Забони тоҷикӣ дар давоми сӣ соли Истиқлолияти давлатӣ ҳамчун омили муҳими пойдории миллий шукӯҳи тоза ва мақому мартабаи ҳосе касб намуда, аз ҷониби давлат ҷимоя мешавад.

Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни суханронӣ бо намояндагони аҳли зиё, ба муносибати Рӯзи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон 4-уми октябри соли 2019 таъкид карданд, ки бо мақсади боз ҳам рушд ёфтани забони давлатӣ бояд барномаҳои давлатӣ мавриди амал қарор гиранд. Барои омода ва таҳия намудани лоиҳаи «Барномаи рушди забони давлатӣ барои солҳои 2020-2030» Кумитаи забон ва истилохоти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳамкорӣ бо вазорату идораҳои дахлдор масъул гардида буд, ки он бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28-уми ноябри соли 2020, №647 тасдиқ гардид. Мақсади асосии барнома рушди устувор ва ҷимояи забони давлатӣ, таҳкими заминаҳои меъёрии ҳуқуқӣ вобаста ба татбиқи сиёсати давлатии забон буда, аз 5 фасл ва 75 банд иборат мебошад ва масъалаҳои эҳтиром ба забони давлатӣ, ки ҳамчун муқаддасоти миллий эътироф шудааст, истифодаи забони

давлатӣ дар тарбияи маънавия, фарҳанги худшиносиву ҳудогоҳӣ, риояи меъёрҳои забони адабӣ ва ғайраро дар бар мегирад.

Мутаассифона, аз қабули Қонуни забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон солҳои зиёд сипарӣ шуда бошад ҳам, то ҳол аҳли ҷомеа дар навишту гуфтор меъёри забони адабӣ - забони давлатиро риоя намеkunанд, ҳол он ки ҳар мутахассис, новобаста аз соҳаи фаъолият, бояд забон

ни адабию хуб донад ва дар муоширати рӯзмарра васеъ истифода наояд.

Махсусан, ҷавонон байни худ бо забони хеле коста ва дағал, ба қавле, бо жаргон суҳбат меkunанд, ки бисёр ниғаронkunанда аст. Ин ҳодисаи номатлуб яқинд сабаб дорад: - муоширати рӯзмарраи интернетӣ; истифодаи зиёди шеваҳо лаҳҷа; ғоригболии хонавода дар тарбияи забонӣ ва ахлоқи фарзанд ва мактаббача; сатҳи пасти дониши мактаббачаҳо дар макотиби таҳсилоти миёнаи умумӣ.

Масъалаи дигари мушкилоти забон, тарзи нодурусти истифодаи калимаҳо дар рӯзномаю маҷаллаҳо, радиою телевизион, лавҳаю овезаҳо ва китобҳо мебошад. Ба ҳамаи мо маълум аст, ки ҳисси бинӣ дар дарк кардани ҳодисаю воқеа ва ашё нақши муассир дорад. Вакте ки мактабиён, ҷавонон, донишҷӯён навишти ин ё он калимаро дида ҳамон тавр менависанд, чунин навишти калима дар хотирашон нақш менамояд.

Барои саводнок шудани мардум таълими забон ва адабиёт нақши муҳим мебошад ва бунёди таълиму тадриси забонро маводи адабиёт фароҳам меорад. Масалан, дар Донишқадаи давлатии фарҳанг ва санъати Тоҷикистон ба номи М. Тур-

сунзода, ки даргоҳи фарҳангу ҳунар ба ҳисоб меравад, чанд соати ночизе барои омӯзиши адабиёт аз ҳисоби соатҳои интихобӣ ва факултативӣ ҷудо шудааст ҳалос. Шояд мутасаддиёни соҳа фикр кунанд, ки соатҳои мактаби миёна барои таълими фанни адабиёт кофӣ аст. Аввалан, таърихи адабиёти мо маводи ниҳоят зиёдеро дар бар мегирад, сониян, хонандаи мактаб аз уҳдаи таҳлили амиқи илмии асарҳои адабиёти намебарояд.

Ҳамин тариқ, ҷиҳати беҳтар кардани вазъи тадриси забони тоҷикӣ дар шароити имрӯзӣ пешниҳодоти зайл мусоид буда метавонанд:

а) сатҳи касбияти муаллимони ҳамаи фанҳо, алаҳхусус, омӯзгорони забони давлатӣ аз ҳисоби омӯзиши таҷрибаи пешқадам тариқи сафар ба

давлатҳои пешрафта бояд баланд бардошта шавад;

б) ба талаботи замон ва вазъи кунунӣ мувофиқ сохтани барномаю китобҳои дарсӣ амри зарурӣ;

в) тарзу усулҳои фаъоли таълими забону адабиётро ҷустуҷӯ намудан ба мақсад мувофиқ аст;

г) таваҷҷуҳ ба осори ғаронарзиши адабиёт-бадеи гузаштаю имрӯзӣ сатҳи оғаҳии омӯзгоронро баланд бардошта метавонад ва дар ҷараёни тадриси муваффақи забони давлатӣ мусоидат мекунад;

ғ) аз технологияи навин самаранок истифода бурдан зарур аст, зеро ки дар шароити муносири ҷаҳонишавии фазои иттилоотӣ ба тарзи суннатӣ дарс гузаштан муассир нест;

д) ба кормандон ва рӯзноманигорони телевизиону радио ва дигар васоити ахбори омма, ноширон зарур аст, ки ба омӯзиши имлои забони тоҷикӣ диққати ҷиддӣ диҳанд ва бад-ин васила дар тарғиби сиёсати миллии забонӣ саҳми бориз бигиранд;

е) аҳли ҷомеа аҳамияту зарурати саводомӯзиро бояд дарк кунанд ва дар ин ҷабҳаи мушкил, қабл аз ҳама, омӯзгорони забону адабиёти тоҷик масъуланд.

С. ҒАҒУРОВА,
устоди ДДҒСТ
ба номи М. Турсунзода

► КОМЁБӢ

7-12-уми ноябри соли ҷорӣ дар шаҳри Фарғонаи Ҷумҳурии Ўзбекистон 1-умин Олимпиадаи байналмилалӣ «Ал-Фарғонӣ» аз фанни физика баргузор гардид, ки дар он хонандагон аз кишварҳои Россия, Беларус, Қазоқистон, Озарбойҷон, Арманистон, Туркменистон,

ки аз 31-уми октябр то 7-уми ноябри соли 2021 дар шаҳри Анталияи кишвари Туркия 13-умин Олимпиадаи байналмилалӣ аз фанҳои математика, физика, химия, забони англисӣ, география, биология, таърихи ҷаҳон, ҳифзи муҳити атроф, рассомӣ ва сайёҳӣ баргузор гардид, ки дар

Пирӯзии хонандагони тоҷик дар
олимпиадаи байналмилалӣ

Қирғизистон, Тоҷикистон, Уммон, Туркия, Қатар, Миср, Кувейт, Ливия, Малайзия, Нигерия, Сенегал ва Тайланд иштирок намуданд.

Олимпиада миёни хонандагони синфҳои 5-11 баргузор гашта, аз ҳар давлат 2 даста иборат аз 8 хонанда ва 4 роҳбари даста иштирок намуданд.

8 нафар хонандаи муассисаҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ин олимпиада иштирок намуда, сазовори 7 ҷойи ифтихорӣ (1 медали тилло, 2 медали нуқра ва 4 медали биринҷӣ) гардида, дар миёни кишварҳои иштирокӣ, пас аз давлатҳои Россия ва Қазоқистон мақоми 3-юмро ишғол намуданд. Ёдовар шудан бамаврид аст,

он хонандагон аз давлатҳои Россия, Қазоқистон, Тоҷикистон, Ўзбекистон, Қирғизистон ва Туркия иштирок намуданд.

Дар Олимпиадаи мазкур 93 нафар хонандаи муассисаҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон иштирок намуда, сазовори 68 ҷойи ифтихорӣ (20 медали тилло, 22 медали нуқра ва 26 медали биринҷӣ) гардиданд.

Ҷоми фаннии дараҷаи 1-ро аз фанҳои химия, физика, биология хонандагони вилояти Сугд, ҷоми дараҷаи 2-ро аз фанни забони англисӣ хонандагони шаҳри Душанбе ва ҷоми дараҷаи 3-ро аз фанни забони русӣ хонандагони Мактаби байналмилалӣ Президентӣ соҳиб гардиданд.

► ОМОДАГӢ

ИСФАРА: 1626,5 тонна
ангишт ба муассисаҳои таълимӣ

Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи сари вақт омода намудани соҳаҳои иқтисодиёт ва иҷтимоиёти ҷумҳурий барои фаъолияти мунтазам ва самарабахш дар давраи тирамоҳу зимистони солҳои 2021-2022» ба тасвиб расида, тибқи он дар тамоми соҳаҳои хоҷагии халқ ҷиҳати иҷрои он чораву тадбирҳои мушаххас андешида мешавад.

Дар ин замина қарори раиси вилояти Сугд низ ба имзо расид, ки масъулино бахри омодагии саривақтӣ ба зимистонгузаронӣ ва таҳияи нақшаи ҷорабиниҳо оид ба тайёр намудани соҳаҳои иқтисодиёт ва иҷтимоиёти вилоят, ҳайати ситоди вилоятӣ, муайян намудани эҳтиёҷоти муассисаҳои тиббӣ ва маорифи шаҳру ноҳияҳои вилоят ба ангиштсанг ва ҳезум муваззаф менамояд.

Бешубҳа, соҳаи маориф дар ин робита бештар аз дигар соҳаҳо роҷеъ ба зимистонгузаронӣ бояд омодагии саривақтӣ дошта бошад, зеро ин соҳа бо насли наврас саруқор мегирад ва муҳайё намудани шароити хуби таҳсилу тарбия аз аҳдофи аввалияи Ҳукумати ҷумҳурий мебошад. Оид ба рафти омодагиҳо ба зимистонгузаронӣ дар шаҳри Исфара сардори раёсати маорифи шаҳри Исфара Б. Саидзода иттилоъ дод, ки айни замон ба муассисаҳои таълимии шаҳр 1626, 5 тонна ангишт аз қони Шӯроб дастрас ва захира гардидааст, ки 100 ғоизи нақшаро ташкил медиҳад. Ҳамчунин, ба таври кофӣ ҳезум низ захира карда шуда, муассисаҳои таълимӣ ба зимистонгузаронӣ омодаанд.

Нӯъмон РАҶАБЗОДА,
«Омӯзгор»

► САВҚАТ

Дар маҷлисигоҳи До-нишкадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандо-ни соҳаи маориф дав-ри минтақавии озму-ни «Омӯзгори соли Тоҷикистон - 2021» бо иштироки довталабон аз шаҳру навоҳии то-беи ҷумҳурӣ баргузор гардид. Онро ректо-ри ДҚТИБКСМ, доктори илмҳои таърих Хоналӣ Курбонзода ифтитоҳ на-муда, қайд кард, ки дар озмун аслан бояд 13 нафар омӯзгор ишти-рок менамуданд.

Вале боиси таъвишу нигаронист, ки раёса-ту шуъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳои Ваҳдат, Шаҳринав ва Рӯдакӣ намоёнҳои худро ба ин чорабинии сатҳи баланд нафи-ристодаанд. Дар озмун довтала-бон аз шаҳру ноҳияҳои Турсун-зода, Варзоб, Файзобод, Роғун, Нуробод, Рашт, Тоҷикобод ва Лахш иштирок мекунанд ва маҳорату малакаи педагогии худро нишон медиҳанд. Сипас, раиси хайати ҳакамони озмун, устои ДДОТ ба номи С.Айнӣ Мансур Нуъмонов иштирокдо-ронро бо шартҳои озмун ши-нос намуд. Ҳамин тавр, довталабон ба иҷрои шартӣ аввали озмун – муаррифии таҷрибаи корӣ бо истифода аз васоити техникӣ (дар доираи 20 дақиқа) пардохтанд. Нахуст омӯзгори технологияи иттилоотии му-ассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №2-и ноҳияи Нуробод Парвиз Мусамиров тавассути тахтаи электронӣ наворҳоеро дар хусуси қисмату ҷузъиёти дастгоҳҳои нави технологӣ ва намунаи машғулияти баргу-зорнамудаи худро дар мавзӯи «Тарзи сохтани алгоритм» на-моиш дода, зикр намуд, ки соли шашум аст, ки дар мактаб фаъо-лият мекунад. Шогирдонаш, ба таъкиди ӯ, дар олимпиадаҳои сатҳи ноҳиявӣ минтақавӣ иш-тирок намуда, сазовори ҷойҳои ифтихорӣ гардидаанд. Мутаас-сифона, довталаб ягон мақолаю дастури таълимӣ таълиф накар-дааст. Омӯзгори забони русии МТМУ №9-и шаҳри Ҳисор, яке аз дигар иштирокдорони озмун Зумрат Абдуллоева зимни му-аррифии таҷрибаи кории худ зикр намуд, ки ДДЗТ ба номи С.Улуғзодаро бо дипломи аъло хатм кардааст ва соли гузаш-та дар озмуни ҷумҳуриявии «Фуруғи субҳи доноӣ китоб аст» дар номинатсияи адабиё-ти ҷаҳон ширкат намуда, ҷойи сеюмро соҳиб гардидааст. До-

Дурахши истеъдоди довталабон

Гузориш аз озмуни минтақавии «Омӯзгори соли Тоҷикистон - 2021»

вталаб аз ҷӣ бошад, аз васоити техникӣ ва наворҳо истифода накард ва хотиррасон намуд, ки намунаи дастовардҳои худро дар шакли тарзҳои гуногун ме-хост ба намоиш гузорад, вале чунин имконият имсол мавҷуд набуд. Довталаб аз ноҳияи Вар-зоб, омӯзгори забони англисии мактаби №6 Маҳина Саидова перомуни фаъолияти худ маъ-лумот дода, ибраз дошт, ки шогирдаш, хонандаи синфи 11 Аюб Рачабзода дар олимпиадаи сатҳи минтақавӣ ҷойи дуум ва ҷумҳуриявӣ сазовори мақоми сеюм гардидааст. Мақолаҳои методии Маҳина Саидова дар нашрияи «Омӯзгор» ба таъ-расидаву ҳамчунин, номбурда дар ҳаммуаллифӣ китоберо дар бо-раи тарбияи эҳсоси ватандӯстӣ ва ҳештаншиниҳои насли на-врас ба нашр расондааст. Омӯзгори забони русии МТМУ №63-и ноҳия Файзобод Мани-жа Зайниддинова бо истифода аз васоити техникӣ гуфт, 5 сол мешавад, ки дар мактаб ба фаъолияти омӯзгорӣ машғул аст. Дар машғулиятҳои худ аз усули шеваҳои наватарини таълимӣ ва васоити технологияи замони му-осир ба таври судманд муассир истифода мекунад. Шогирдо-ни Манижа дар олимпиадаҳои сатҳи ноҳиявӣ минтақавӣ иш-тирок ва сазовори ҷойи дуум гардидаанд. Мутаассифона, муваффақияту дастовардҳои довталаб, аз ҷумла, намунаи машғулияти таълимии ӯ ба таври зинда муаррифӣ нашуд. Омӯзгори математикаи макта-би №35-и шаҳри Турсунзода Ҳадиса Ҳалимова зимни муар-рифии фаъолияти педагогии худ изҳор дошт, ки кӯшиш мекунад, то мисолу масъалаҳоро аз ҳаёти воқеӣ интихоб намояд. Ҳангоми ба роҳ мондани машғулиятҳои таълимӣ, ба рушди тафаккури математикаи хонандагон беш-тар тавачҷуҳ зоҳир мекунад. Аз вақт самаранок истифода намуда, худудан аз 20 то 30 ми-солу масъала ба ифодаҳои ма-тематикӣ дар як дарс якҷо бо шогирдон ҳал менамояд. Вобаста ба таҷрибаи педагогии худ мақолаву матолиби таъ-лифнамудааш дар саҳифаҳои нашрияҳои даврӣ ҷой шудаанд. Довталабони боқимонда, дар муаррифии таҷрибаи педагогӣ

ва дастовардҳои худ очизӣ ка-шиданд. Дар шартӣ дуҷуми озмун, ки баргузор намудани маҷлиси падару модарон аз ҷониби довталабон дар доираи 10 дақиқа ба шумор мерафт, иштирокдорони озмун Ҳадиса Ҳалимова аз шаҳри Турсунзо-да дар мавзӯи «Вазъи таҳсили хонандагон дар моҳи сентябр ва вазифаҳои падару модарон, Зумрат Абдуллоева аз шаҳри

умумии №35-и шаҳри Турсун-зода ва Парвиз Мусамиров аз МТМУ №2-и ноҳияи Нуробод дар муқоиса бо дигар иштирок-дорони озмун маҳорати баланд нишон додаанд. Дар шартӣ чо-рум, ки посух гуфтан ба 10 са-вол (панҷ савол аз рӯйи ихтисос ва панҷ савол аз рӯйи асноди меъёрий – ҳукукии соҳаи маориф) ба шумор мерафт, довталабон М.Саидова, М.Зайниддинова,

маҳсуб меёфт, ба мисли солҳои қаблӣ фаъолияти довталабон сусту камранг ба назар мера-сид. Ҳанӯз ҳам довталабон аз васоити техникӣ муосир ба таври пурра ва мақсаднок ис-тифода бурда наметавонанд, ки мояи таассуфу нигаронист. Ба андешаи узви хайати доварон, устои ДДОТ ба номи С.Айнӣ, номзоди илмҳои филологӣ Курбон Маҷидов озмун баён-гари он аст, ки иштирокдо-рони он аз шаҳру навоҳии тобеи ҷумҳурӣ ба гунаи зарурӣ ва тайёрии пухтаву ҳамаҷониба баҳри нишон додани маҳорату истеъдоди педагогии худ ба озмун ҳозир нашудаанд. Онҳо андешаи худро (маҳсусан, дар иҷрои шартҳои 1, 2, 3, 4) озо-дона баён карда наметавонанд, доираи фаҳмишу ҷаҳонбинияш маҳдуд мебошад. Ҳамчунин, до-вталабон хангоми баргузори машғулияти таълимӣ аз шеваю лаҳҷаи маҳаллии худ зиёд исти-фода карда, меъёри забони ада-биро риоя намекарданд. Ҳамин тавр, озмун ҷамъбаст гардид ва омӯзгори синфҳои ибтидоии муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №8-и шаҳри Роғун **Сун-булаҳон Юсупова** бо дарёфти 30,3 ҳол сазовори **ҷойи якум** ва голиби озмун доништаи шуда, довталабон **Ҳадиса Ҳалимова** аз МТМУ №35-и шаҳри Тур-сунзода ва Маҳина Саидова аз мактаби №6-и ноҳияи Варзоб бо гирифтани 27,5 -25,87 ҳол соҳиби **ҷойи дуум** ва омӯзгори забони русии МТМУ №63-и ноҳияи Файзобод **Манижа За-йниддинова** ва омӯзгори муас-сисаи таҳсилоти миёнаи умумии №2-и ноҳияи Нуробод **Парвиз Мусамиров** бо соҳиб гардидани 24,99 ҳол **ҷойи сеюмро** ишғол карданд. Ба голибон дар вазъи-яти тантанавӣ ифтихорномаҳои Донишкадаи ҷумҳуриявии тақ-мили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф ва муқофотҳои пулӣ аз ҷониби Иттифоқи касабаи ҷумҳуриявии кормандони соҳаи маориф ва илм тақдим карда шуд. Дов-талаб С.Юсупова аз МТМУ №8-и шаҳри Роғун ба даври ҷумҳуриявии озмуни «Омӯзгори сол -2021» роҳхат гирифт.

Шодӣ РАҶАБЗОД,
«Омӯзгор»

► ДАР ОСТАНАИ ЗИМИСТОН

Дар ноҳияи Айнӣ муассисаҳои таълимӣ ба зимистонгузаронӣ пурра омодаанд. Дар муассисаҳои таълимӣ 1045 тонна ангишт, 533 метри кубӣ ҳезум захира гардидааст, ки мутобиқи нақшаи омодагӣ сад фоизро ташкил медиҳад. Дар ноҳия ситод оид ба ташкили зимистонгузаронӣ дар хайати 9 нафар ташкил гардидааст. Фаъолияти пурсамари ситод ва дастгирии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти

Бо ҳезуму ангишт таъминанд

Сугд ва ноҳия имкон фароҳам овард, ки дар муассисаҳои таълимӣ саривақт ангишт ва ҳезум захира карда шавад.

Дар муассисаҳои таълимӣ шумораи генераторҳо 41 адад, печҳои барқӣ 78 адад ва печҳои бӯҳорӣ 681 ададро ташкил медиҳад. Дар муассисаҳои

таълимии ноҳия 24 адад дегхона мавҷуд буда, аз ин теъдод 11 адад дар ҳолати корношоямӣ қарор доранд. Таъмиру азнавсозии дегхонаҳо дар мувофиқа бо мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Айнӣ ба нақшаи таъмиру барқарорсозӣ дар солҳои минбаъда ворид карда шудааст.

Нуъмон РАҶАБЗОДА,
«Омӯзгор»

Дар Тоҷикистон даври интиҳобии Озмуни телевизионии «The Central Asia's Got Talent» оғоз шуд.

То абад бошӣ гулистон, Тоҷикистон!

► 24 НОЯБР – Рӯзи Парчами Давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Парчам ифтихор аз гузаштаву оянда

Мардумони ориёиас аз асосгузори тамаддуни башарӣ буда, тӯли ҳазорсолаҳо дар арсаи ҷаҳонӣ дахҳо давлати бузургу абарқудрат созмон додаанд, ки дорои пойгоҳҳои бошукӯху зебо, парчам, тахт, тоҷ, муҳр, сиккаҳои заррини симин ва сипоҳи оламгир буданд.

Парчам аз ҷумлаи муқаддасоти ориёӣ махсуб гардида, ба он ҳамчун рамзи озодиву қудрат эҳтироми хос дошанд ва онро бо дурӯз гавҳар меоростанд. Таърихи аввалин парчами ин мардум бо номи «дурафш» ё «дирафш» дар осори таърихӣ ин қавм баръало таҷассум ёфтааст.

Ҳаким Фирдавсӣ дар «Шоҳнома»-и безаволаш зимни ба қалам додани таърихи Коваи оҳангар, ки рамзи оташи равшанӣ, раҳой аз зулмат, зафар ба Аҳриман, ҳайру неки ва ҷасорату меҳанпарастии ориёитабор буд, чӣ тавр аз пешдомани худ ба нӯги найза дирафш ороستانу онро ҳамчун рамзи мубориза бар алайҳи Заҳҳоки морон-рамзи аҳриманӣ, бадӣ, хунҳорӣ, зулму ситам ва торикист, барафроштанро бо сӯз ёд мекунад. Кова бо мардуми аз зулм ба дод омада, неруи аҳриманиро аз тахти зулму истибод сарнагун сохт, ватанро озод ва дубора хурраму эҳё намуд. Шоҳ Афридун, ки аз насли озодагонии Хушангу Тахмураб буд, дар баробари ба тахт нишастану тоҷи заррин ба сар карданаши дирафши озодагонро муқаддас донист, онро рамзи давлатдорӣ, қудрату озода, хувияту ваҳдат ва ягонагӣ эътироф намуда, бо зару ҷавоҳирот музайян намуда, дурафши коваёнӣ ном бурд. Аввалин тасвири Парчам дар силоҳи ориёӣ, форсу сугдиён ва бохтариҳо дар

деворнигораҳои шаҳри Помпий Рум, яъне дар асрҳои яки то миллод нигошта шудааст. Дар он саҳна муҳорибаи сипоҳи давлати Хахоманишиҳо тахти сарвари Доро бо лашкари Искандари юнонӣ дар соли 333 миллодӣ акс ёфтааст. Ранги парчамҳои асрҳои 16-18 низ асосан сурх буданд. Ва ин анъана аз даврони Хахоманишиҳо инҷониб роиҷ буд.

Фирдавсӣ низ ин нуктаро дар «Шоҳнома» ишорат намуда, аз гуногун будани ранги парчамҳо хабар додааст:

Аз он чарм, к-оҳангарон

пушти пой,

Бипӯшианд ҳангоми захми

дарой.

Ҳамон Кова он бар сари найза

кард,

Ҳамон гаҳ, зи бозор бархост

гард.

Хурӯшон ҳамерафт найза ба

даст,

Ки: «Эй номдорони

яздонпараст».

Фурӯҳишт 3-ӯ сурху зарду

бунафи,

Ҳамехондаш «Ковиёнӣ

дирафш».

Охири парчами то инқилобии давлати тоҷикон парчами аморати Бухоро буд ва дар он моҳу ситора, панҷаҳои даст акс ёфта буд. Парчам дар осори қадима дар шакли дурафш ё дирафш ёд мешавад, ки шарҳи он дар бархе аз луғот омадааст. Вале баъдан бо сабаби густариши забони арабӣ вожаи алам,

равҷи лашкар ва бо паҳн шудани қабिलाҳои турку мугул байрақ, ялав ба забони тоҷикӣ ворид шуд. Дар баробари он ки бархе аз фарҳангҳо вожаи парчамро аз луғоти туркӣ ме-

тавноӣ арзёбӣ мешавад. Тасвири уқоб дар дирафши Куруши Кабир ҳамчун рамзи давлати қудратманд ва дирафши Кова нишоне аз талошу мубориза ва ҷоннисориҳои ниёкони мо

нанд, баъзе маълумот маншаъ аз забони форсии қадим доштани вожаи парчам ва ба яке аз лаҳҷаҳои забони тоҷикӣ – сугдӣ мутааллиқ будани онро шохид овардаанд.

Як зумра муҳаққиқон бар он ақидаанд, ки вожаи «Ковиён» реша аз ҳамон дирафши Кова (Коваи оҳангар) дорад ва гурӯҳи дигар ҷонибдорӣ ба маънии Каёнӣ (сулолаи Ковиён – Каёнӣ) шарҳ ёфтани ин истилоҳ мебошанд, ки Кай, Каён, Ковиён, яъне часур, баҳодур, қаҳрамон аст. Вожаи «кавӣ» дар сугдӣ маънии ҳоким, роҳбар ва шох (дар тангаҳои Бухоро)-ро дорад.

Ҷолиби қайд аст, ки дар таърихи халқӣ тоҷик афростани парчам ҳамчун рамзи барҳам задани пояи ҷабру бедодӣ натиҷаи талошу мубориза баҳри ба даст омадани озодиву истиқлол, нишонаи қудрату

бахри озодиву истиқлол мисол шуда метавонад. 12-уми ноябри соли 1991 Президиуми Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, бо дар назардошти Ёлғомияи истиқлолияти давлатӣ, озмун барои беҳтарин матну оҳанги Суруди миллий, Парчам ва Нишони давлатӣ қарор қабул ва низомнома дар бораи Нишон ва Парчам эълон намуд.

Бо назардошти талаботи озмун комиссияи босалоҳият ва ҳайати доварон аз 20 нафар таъсис дода шуд. Аз ин ҳама пешниҳодот тарҳи Нишон ва Парчама ҷои аввалро соҳиб гардид, ки сарвари гурӯҳи кории онро рассом Зухур Ҳабибуллоев ба уҳда дошт ва муаллифи бевоситаи Парчам Маҳмадулло Сайдалиев гардид. Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон баъди ҷамъбасти озмун дар иҷлосияи 16-уми Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ

карда шуд. Тасдиқи низомномаи Парчами давлатӣ бо қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 24-уми ноябри соли 1992 ба вуқӯъ пайваست. Мувофиқи он ба моддаи 170-и конституцияи соли 1978-и Ҷумҳурии Шӯравии Сотсиалистии Тоҷикистон, ки ба Парчами давлатӣ бахшида шуда буд, тағйири иловаҳо ворид карда шуд. Парчами Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мазмуну моҳияти нав чун рамзи Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар марҳилае таҳия ва қабул шуд, ки кишварро оташи ҷанги шаҳрвандӣ фаро гирифта буд. Дар чунин раванди мураккабу ҳассос Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул гардид, роҳбари тозаинтиҳоби кишвар бо бӯсидану ба дидаҳо молидани парчами давлатӣ, ба хоҳири ободии Ватану сарчамии миллат гоми нахустинро гузошт. Парчам яке аз рамзҳои муҳими истиқлолияти миллий ва давлатдорӣ мӯсоири мо, таҷассумгари асосҳои таърихӣ ва рамзҳои давлатдорӣ гузаштаи тоҷикон, инчунин ифодакунандаи мақсаду маром ва орзуву ормонҳои тамоми мардуми тоҷик мебошад.

Боиси ифтихору сарфарозист, ки имрӯз дар пештоқи бинои Созмони Миллали Муттаҳид ва дигар созмонҳои бонуфузи ҷаҳонӣ Парчами Тоҷикистон партавафшонӣ мекунад. Ва мо ифтихор дорем, ки ин муваффақият тавассути Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон насибамон гаштааст.

Т. РАҲИМОВ,

Б. МАҶИДОВА

устодони кафедраи забони тоҷикӣ ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино

Шогирдони мо бояд дар бораи парчам ва анъанаҳои парчамдорӣ, таърихи парчам ва моҳияту аҳамияти он маълумоти кофӣ дошта бошанд. Ин ҳам барои донишмандони муқаддасоти миллат ва ҳам барои тақвияти ҳисси ватандӯстии хонандагон хеле муҳим мебошад. Парчам дар шумори Суруди миллий ва Нишони миллий аз нишонаҳои асосии ҳастии давлату миллат махсуб меёбад. Таърихи парчам рангину ҷолиб аст. Ин таърих ба аҳди бостон мерасад. Бостоншиносон дар худуди Эрони кунунӣ ливоеро дарёфт намудаанд, ки филизӣ буда, таърихи он тақрибан ба ҳазораи сеюми то миллод мутааллиқ аст. Ин айни замон аз қадимтарин ливоҳои ҷаҳон эътироф мешавад ва дар он расми шер бо тулӯи хуршед акс ёфтааст. Тадриҷан ливодорӣ ба ҳукми анъана дар давлатдорӣ дохил мешавад ва марҳила ба марҳила шаклҳои гуногун пайдо мекунад. Дар арсаи таърих парчамҳои секунча, чоркунча, доирашакл ва ситорагуна маълуманд. Ҳамчунин, ба парчамҳо тасма, шилсила, пораи матоъ илова кардаанд. Парчам асосан ҳамчун рамзи давлатдорӣ па-

зируфта шуд, вале ҳамчунин, қисмате аз ташкилоту идораҳо, созмону ҷамъиятҳо барои худ чун ифодагари ғайолияташон парчам муқаррар карданд. Парчам яке аз василаҳои асосии муаррифии лашкар низ доништа шуд. Аз қадим сипоҳиён ҳангоми юришҳо бо худ дар сафи аввал парчам мегирифтанд ва яке аз сипоҳиёни часуру неруманд парчамбардор мешуд, ки ўро аламбардори лашкар (ё сипоҳ) низ мегуфтанд. Аз даст додани парчам ҳаммаъно бо мағлубият буд ва нангу номуси лашкар (созмон, ташкилот...) поймолшуда ба ҳисоб мерафт.

Яке аз ҳикояҳои машҳуру ҷолиб дар бораи парчам дар «Шоҳнома»-и шоири ҳаҷасарои адабиёти классикии тоҷик Абулқосим Фирдавсӣ оварда шудааст, қаҳрамони асосии ин ҳикоят Коваи оҳангар мебошад. Ў дар мубориза бар зидди Заҳҳоки морон пешдомани оҳангарии худро парчам месозад ва зерини он ҳамаи эътирозгаронро

муттаҳид менамояд. Дар ҳар қисмати таърих, ки тоҷиконро давлатдорӣ насиб гашт, онҳо парчами давлати худро доштанд. Намунаҳои гуногуни парчамҳо то ба замони мо расидаанд, ки хеле ҷолибанду ҳамчун осори гаронбаҳои таърих дар осорхонаҳои ҷаҳон ҳифз мешаванд. Пас аз Инқилоби Октябр дар Россия Ҷумҳурии Шӯравии Сотсиалистии Тоҷикистон арзи ҳастӣ кард, ки парчами махсуси худро ба вуҷуд овард. Вале тоҷикон парчами воқеан ҳам миллии худро танҳо ба шарофати соҳибистиклол гаштан ба миён оварданд. Ҷумҳурии Тоҷикистон пас аз эълони истиқлоли худ ба таври қонуни Парчаму Нишон ва Суруди миллиашонро қабул намуд. Парчами Тоҷикистон ҳамчун муқаддасоти миллату давлат дар Конституцияи ҷумҳурӣ зикр шудааст.

Дар он омада, ки Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон рам-

зи истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Вобаста ба мақому моҳият ва тавсифу тавзеҳи парчам дар кишвари мо «Низомнома дар бораи Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» (11 декабри соли 1999) қабул гардидааст. Дар Тоҷикистон ҳамасола 24 ноябр ҳамчун Рӯзи Парчами давлатӣ таҷлил мегардад.

Парчами мо ифтихори мост ва онро мо пос медорему эҳтиром мекунем. Адибони тоҷик дар ситоиши Парчами Тоҷикистон шеърҳои пурмехру пурифтихор гуфтаанд. Ин пора аз ин гурӯҳ шеърҳост:

Парчами армони тоҷик,

Шуълаи имони тоҷик,

Оташи вичдони тоҷик,

Сар зада аз ҷони тоҷик!

Ҷумъагул ТУХТАРОВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоии мактаби №36, ноҳияи Рӯдакӣ

Парчамат бодо парасфишон, Тоҷикистон!

► 24 НОЯБР – Рӯзи Парчами давлатии ҷумҳурии Тоҷикистон

Аз таърихи Парчами миллии Тоҷикистон

Воқеан ҳам, давлати соҳибистиклодро бе доштани рамзҳои давлатӣ, аз ҷумла, Парчами давлатӣ тасаввур кардан ғайриимкон аст.

Парчам ҳанӯз аз замони хеле қадим рамзи давлатдорӣ шукӯҳу ифтихор ва нангу номус буд. Бозёфтҳои бостоншиносӣ, ҳафрийёт, навиштаҷот ва деворнигораҳои муҳталиф, ки то имрӯз боқӣ мондаанд, аз ин гувоҳӣ медиҳанд.

Давлатсозӣ ва давлатдорӣ тоҷикон низ таърих ва суннати қадима дорад. Аҷдодони мо ҳанӯз аз замони Каёнӣ соҳиби дирафше буданд, ки мавҷудияти давлатдорӣ онҳоро ифода мекард. Аввалин Парчами қадимаи тоҷикон «Дирафши Ковиён» ном дошт, ки он ҳамчун рамзи ваҳдат ва ягонагии давлатдорӣ ориёӣ қабул карда мешавад.

Месазад, ки имрӯз таърихи Парчамҳои Тоҷикистон аз солҳои 1929 то 1992 -ро ба хотир биорем.

Парчам дар солҳои 1929 – 1931

Тоҷикистон 14 октябри 1924 чун Ҷумҳурии Мухтори Шӯравии Сотсиалистӣ дар таркиби ҶШС Ўзбекистон бунёд шуд ва 16 октябри соли 1929 ба Ҷумҳурии Шӯравии Сотсиалистӣ табдил ва ба таркиби ИҶШС дохил гардид. Ин Парчам 23 феввали соли 1929 пазируфта шудааст.

Парчам дар солҳои 1931 – 1935

Бо ҷумҳурии иттиҳодӣ шудани Тоҷикистон ва пазириши Конституцияи парчами он низ дигар шуд ва ин дирафшро 25 феввали соли 1931 интиҳоб карданд.

Парчам дар солҳои 1935 – 1940

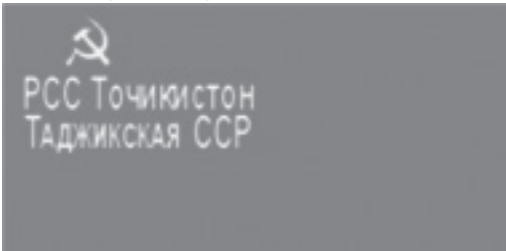

4 июли соли 1935 парчам дигаргун шуд ва номи ҷумҳурӣ дар парчам ба забони русӣ навишта шуд.

Парчам дар солҳои 1940 – 1946

Соли 1928 алифбои тоҷикиро аз форсӣ ба лотинӣ табдил доданд. Ин дигаргунӣ дар парчам низ таъсир кард. Дар он рӯзгор номи ҷумҳуриро дар парчам бо ҳарфҳои зарҳалии лотинӣ (RSS Tojikiston) ва русӣ (Таджикская ССР) менавиштаанд ва дар болои он нишонаи заррини досу болға-ро менигоштанд.

Парчам дар солҳои 1946 – 1953

Соли 1940 алифбо аз лотинӣ ба кириллии русӣ табдил дода шуд ва Парчам низ дигаргун шуд. Ранги он сурх монд ва номи ҷумҳурӣ дар Парчам бо ҳарфҳои зарҳалии кириллии тоҷикӣ (РСС Тоҷикистон) ва кириллии русӣ (Таджикская ССР) навишта шуд. Дар болои номи ҷумҳурӣ нишонаи заррини досу болға нигошта шуд.

Парчами ҶШС Тоҷикистон аз 20 марти соли 1953 то 9 сентябри соли 1991

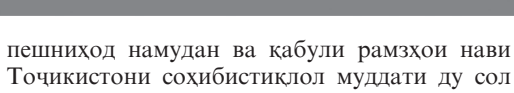
Парчами ҶШС Тоҷикистон порчаи сурхе буд ба андозаи 1:2, ки ду раҳи сафед ва сабз дошт. Раҳи сафед ду баробар пахтар аз раҳи сабз буд. Ранги сафед рамзи пахтакорӣ, бунёди санъатии кишвар ва ранги сабз намоёндаи дигар маҳсулоти кишоварзӣ буд.

Парчами Тоҷикистон дар солҳои 1991 – 1992

То пазириши парчами кунунӣ, Тоҷикистон парчами пешиниаш шӯравинашро бо андак дигаргунӣ, бе ситораи панҷгӯша ва нишонаи коммунистии досу болға ба кор мебард.

Рангҳои Парчам ба андозаи зерин буданд: 1:2 сурх, 1:5 сафед, 1:10 сабз, 1:5 сурх.

Бояд қайд намуд, ки қабули Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон таърихи ҳудро дорад. Парчами нави давлатии Ҷумҳурии соҳибистиклоли Тоҷикистон дар сессияи Шӯрои Олӣ 24 ноябри соли 1992 тасдиқ карда шудааст. Барои таҳияву

пешниҳод намудан ва қабули рамзҳои нави Тоҷикистони соҳибистиклол муддати ду сол қувваҳои эҷодиву ҳустҷӯй сарф шудааст. Аввалҳои соли 1990 аз ҷониби Шӯрои Олии Республикаи Советии Сотсиалистии Тоҷикистон барои таҳия намудани рамзҳои нави давлатӣ, озмун эълон карда шуд ва дар ин озмун таҳминан 250 нафар ширкат варзиданд.

Вобаста ба таҳия намудани рамзҳои нави давлатӣ комиссияи махсус ташкил карда шуд, ки сарвари ин комиссияро президенти ҳамоноҳаққаи Академеяи илмҳои Тоҷикистон, академик Муҳаммад Осимӣ ба уҳда доштанд. Аз муаллифони ва коллективҳои эҷодии тамоми минтақаҳои ҷумҳурӣ зиёда аз дусад адад пешниҳодҳо вобаста ба лоиҳаи рамзҳои нави давлатӣ ворид гардида буд.

Аз тарафи муаллифони лоиҳаи Парчами давлатӣ, ҳамчун матои росткунҷаи сераҳаи рангаи уфқӣ, иборат аз ранги сурх, сафед ва сабз пешниҳод шуд, ки раҳи ранги сафед якуним баробари раҳҳои ранги сурх ва сабзро

ташкил мекард ва бари матоъ бошад, якуним баробари дарозии онро ташкил мекард.

Дар аввал ба сифати ангораҳои асосӣ муаллифони дар Парчами давлатӣ нақши шер, тоҷ ва ситораҳоро нақшанигорӣ намуданд. Нақши шер аз анбанаҳои форсу-тоҷик сарчашма гирифта, ҳамчун рамзи боақлӣ, ҳасурӣ ва адолатро ифода менамуд.

Баъд аз ин гурӯҳи корӣ дар Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷои нақши шер нақши тоҷ ва ҳафт ситораҳо ҷой намуданд.

Қайд кардан зарур аст, ки нақши тоҷ, ки дар Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷой дода шуд, ин рамзи давлатдорӣ халқи тоҷдори тоҷик, яъне тоҷ таҷассумгари муттаҳидсозии давлату миллатро ифода менамояд. Дар баробари нақши тоҷ дар Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон нақши ҳафт ситора дар қисми болои тоҷ дар шакли нимдоира ҷой карда шуд, ки ифодагари рақами ҳафт ҳамчун рақами муқаддас ва оварандаи хушбахтӣ маънидод карда шуд.

Дар аввал ба ақидаи муаллифони Парчами давлатӣ, ҳафт ситора ҳамчун ифодагари ҳафт шоири барҷастаи форсу тоҷик маънидод шуда буд.

Ҳоло бошад, ҳафт ситора, ин ифодагари ҳафт минтақаи таърихию маданияи кишвари азизамон Тоҷикистон мебошад, яъне Сугд, Зарафшон, Ҳисор, Рашт, Вахш, Хатлон ва Бадахшон.

Дар давраи кори комиссия оид ба пешниҳоди лоиҳаи рамзҳои давлатӣ, Ҷумҳурии Тоҷикистон 9 сентябри соли 1991 соҳибистиклолии ҳудро ба даст овард, ки муаллифони ба дарназардошти ташкилшавии давлати навини тоҷикон ва ба даст овардани истиклолият, арзишҳои миллии таърихию фарҳангии халқамонро ба назар гирифта, ранги сурхро, ки дар Парчами давлатӣ ҷой дода шудааст, ҳамчун ифодагари мубориза ва ҷоннисориҳои халқ дар роҳи озодӣ ва истиклолият, ранги сафед- бахту иқболи сафед, нияти неки халқамон ва ранги сабз-сабзӣ кӯшиш ва заҳмату меҳнати халқ, ки аз он кишварамон сабузу хуррам мешавад, маънидод карда шуд.

Рӯзи дигар, яъне 25 ноябри соли 1992 рамзи нави давлати соҳибистиклоли Тоҷикистон Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба толори Шӯрои Олӣ ворид карда шуд ва аввалин маротиба раиси тозаинтиҳоби ҳамоноҳаққаи Шӯрои Олии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар назди Парчами давлати сари таъзим фуруд оварда, қасам ёд намурад.

Бояд қайд намуд, ки баъди ин Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар болои бинои қасри «Арбоб» дар шаҳри Хучанд, ки дар он ҷо сессияи таърихи 16-уми Шӯрои Олии Тоҷикистон баргузор гардида буд, барафроста шуд.

Вобаста ба тартиби истифодабарии Парчами давлатии Тоҷикистон 11 декабри соли 1992 «Низомнома дар бораи Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва 12 майи соли 2007-ум Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи рамзҳои давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» қабул карда шуд.

Бо мақсади боз ҳам зиёдтар эҳтиром доштани арзишҳои миллии ва рӯ овардан ба ин арзишҳо 19 ноябри соли 2009-ум аз ҷониби Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Оид ба ворид намудани иловаҳо» ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи рӯзҳои ид» ба имзо расид, ки мувофиқи он ҳар сол 24-ноябр ҳамчун рӯзи Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо тантанаи ҷашн гирифта мешавад.

Моҳрухсор САНГОВА,
омӯзгор

Парчами миллии ифодакунандаи орзуву ормонҳои миллии куҳанбунёди мост, ки дар он ҳасти миллат ва таъриху тамаддуни оламгирӣ ӯ сабт гардидааст. Парчам рамзи давлатдорӣ, соҳибистиклоли ва ваҳдату ягонагӣ ва дар маҷмӯъ, иттиҳоди сокинони ҳар сарзамин ва муборизаи онҳо барои озодиву истиклол маҳсуб меёбад.

Парчами Тоҷикистон аз се ранг иборат буда, болои ин рангҳо тоҷ ва ҳафт ситора оро медиҳанд. Тоҷу ситораҳо рамзи наҷодиро, ки дирафши Ковиён дошт, ифода мекунанд, яъне он нӯги баланди тоҷ пайванди наҷоди ориёӣ-ро бо Худованд ва ҳафт ситора баёнкунандаи ҳафт табақаи замину осмон, ҳафт кишвар,

Нишони ватандорӣ

ҳафт иқлим, ҳафт рӯзи ҳафта мебошанд.

Рангу аломатҳои парчами мо ифодагари воқеияти роҳи таърихию мардуми мост. Ниёкони мо ҳазорсолаҳо дар зери парчами худ саф кашида, ватану миллат, номусу озодӣ, фарҳанг ва марзу буми хешро содиқона ҳифз намудаанд. Дар зери ҳамина парчам соли 1997 Созишномаи сулҳи тоҷикон ба имзо расид ва ваҳдати миллии барқарор гардиду Ватани мо рӯй ба сӯйи созандагиву ободкорӣ ниҳод.

Парчами давлатӣ бо як тартиби муқаррашуда афроста мешавад ва ҳама ҷо бояд ҳатман тартиби афростан ва ҷойгиркунии он риоя шавад. Парчами давлатӣ дар боло ё пештоқи бино ва ё бо пойи маҳсус дар ҳавлии Қароргоҳи расмӣ Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Маҷлиси намояндагонии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Судҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар идораҳои давлатӣ афроста мешавад. Ҳамчунин, Парчамро дар ҷойҳои истироҳатии шаҳрвандон, боғу хиёбонҳо гулгаштҳо ба сифати рамзи давлатии Тоҷикистон овехтан мумкин аст.

Ҷойи шакл нест, ки имрӯз дар ҷомеа насли ҷавони бонангу номуси Ватан парчами моро боз ҳам баландтар мебардоранд, зеро Парчам рамзи ҳасти миллати мост ва ҷун ҷавонон ояндаи ин кишвари соҳибхитӣ ҳастанд, бояд бидонанд, ки ба муқаддасоти кишвари эҳтиром гузоштан яке аз нишонаҳои ватандорист.

Шарофат ЁРАЗИЗОВА,
омӯзгори мактаби №93-и
ноҳияи Сино

Саҳифапайвандро
Абдурауф МҶРОДИИ ва
Насриддин ОХУНЗОДА
омода карданд.

▶ РАҲНАМО

Шаҳномаи бахти миллати мо

Дар мактабҳо бахшида ба ҷашну рӯзҳои таърихӣ баргузор кардани маҳфилу тантанаҳо ва ҷамоишу конфронсҳо, ки ҳукми анъанаро гирифтааст, дорои аҳамияти калони таълимию тарбиявӣ ва маърифатӣ мебошад. Бо иштироки фаъолони хонандагон ташкил намудани таҷлили рӯзҳои таърихӣ аҳамияти онҳоро боз ҳам меафзояд.

Маъмулан барои баргузори чунин маҳфилу ҷамоишҳо қаблан омодагӣ мегиранд; барнома ва таркибу сохтори ҷамоиш таҳия мешавад ва хонандагон мувофиқан ба он машқи омодагӣ (бо роҳбарии омӯзгорон) мегиранд. Аз ҷумла, барои тайёри барои дар сатҳи баланд таҷлил намудани Рӯзи Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, пеш аз ҳама, барномаи он тарҳрезӣ мешавад.

Барои он ки ин барнома пурмухтavo ва ҷолибу рангин бошад, бояд дар он маълумот дар бораи аҳамияту моҳият ва таърихи Конституцияи Тоҷикистонро овард, аз ашъори мувофиқ, гуфтаҳои бузургон ва аз андарзу ҳикматҳо истифода

кард. Мухтавои суҳанронихои хонандагон дар лаҳзаҳои алоҳидаи ҷашн-ҷамоиши тантанавӣ мувофиқи матлаб аст, ки асосан ин гуна бошад:

- Ҳар сол дар кишвари азизамон - Тоҷикистон 6 ноябр Рӯзи Конституция таҷлил мешавад. Соли равон ин санади асосии кишварамон 27-сола шуд.

Қабули Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки санади воқеан таърихиву муқаддаси давлату миллат ва танзимкунандаи тамоми муносибатҳои муҳими ҷомеа мебошад, падидаи бузург ва саҳифаи дуррахшони таърихи даврони соҳибистиклолӣ ба шумор меравад. Метавон онро бахтномаи миллат номид, зеро тамоми

санадҳои ҳуқуқӣ, ки фаъолияти моро ба низом медароранд, аз он маншаъ мегиранд.

Лоихаи Конституцияи аввалини ҶШС Тоҷикистон моҳи майи соли 1927 тайёр карда шуд ва матни он аз тарафи комиссияи конституционӣ бо роҳбарии Нусратулло Махсум таҳия шуда буд. Аввалин Конституцияи Тоҷикистон дар анҷумани II шӯроҳои ҶМШС Тоҷикистон 28 апрели соли 1929 қабул шуд.

Вале дере нагузашта, Ҷумҳурии Иттифоқии Тоҷикистон таъсис ёфт. Аз ин рӯ, масъалаи тайёр кардани лоихаи Конституцияи нав ба миён омад. Анҷумани V Шӯроҳои Тоҷикистон 25 февралӣ соли 1931 Конституцияи Ҷумҳурии Шӯравии Сотсиалистии Тоҷикистонро қабул намуд.

5 декабри соли 1936 вобаста ба дигаргуниҳои ҷиддӣ дар мамалакат Конституцияи нави ИҶШС қабул гардид ва мувофиқан ба ин, 1 март

соли 1937 Конституцияи ҶШС Тоҷикистон дар таҳрири нав мавриди истифода қарор гирифт.

Дар ИҶШС 7 октябри соли 1977 конституцияи нав қабул гардид. Дар асоси конституцияи мазкур 14 апрели соли 1978 дар Иҷлосияи ҳаштуми ғайринавбатии Шӯрои Олии ҶШС Тоҷикистон Конституцияи нави ҷумҳурӣ пазируфта шуд, ки аз 10 фасл, 19 боб ва 174 модда иборат буд.

Ҷумҳурии Тоҷикистон 9 сентябри соли 1991 соҳибистиклол гардид ва бинобар ин, зарурат ба миён омад, ки конституцияи нав қабул гардад. Мутаассифона, ҷанги шаҳрвандӣ ба кори комиссияи конституционӣ монеа ба вучуд овард. Аз ин лиҳоз, баъди барқарорсозии ҳукумати конституционӣ соли 1994 гурӯҳи кории нав таъсис дода шуд, то ин ки лоихаи конституцияи навро барои муҳокима омода созанд. Рӯзи 6 ноябри соли 1994 дар раёйпурсии

умумхалқӣ ва бо ҷонибдорӣ 87% раёйдихандагон Конституцияи давлати соҳибистиклол қабул гардид, ки он аз 10 боб ва 100 модда иборат буд.

Дар тӯли солҳои соҳибистиклолӣ Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон бараъло собит сохт, ки ифодагари манфиати мардум аст, орзуву омили меҳнатқашонро инъикос менамояд, барои пойдоҳии ҳамешагии сулҳу субот ва ваҳдати комили миллат нақши муҳим мебозад.

Конституцияи ҷумҳурии мо аз ҷониби қоршиносони сатҳи байналхалқӣ дар шумори панҷ конституцияи бехтарину мардумитарини давлатҳои узви Созмони амният ва ҳамкорӣ дар Аврупо эътироф шудааст. Эҳтироми Конституцияи Тоҷикистон вазифаи ҳар яки мост.

Муҳайё ХУДОЙҚУЛОВА,
омӯзгори таърих ва ҳуқуқи
мактаби №67-и ноҳияи Сино

▶ РИСОЛАТ

Омӯзгори ҳақиқӣ
ҳамеша дар ҷустуҷӯст

Ба низоми муайян даровардани дарс аз омӯзгор малака ва маҳорати махсусро талаб менамояд. Ба назар гирифтаи даркор аст, ки аксарияти хонандагон метавонанд аз дигар сарчашмаву маъхазҳо тавассути воситаҳои техникӣ таълим истифода бурда метавонанд. Яъне, барои мақсаднок ва тибқи барномаи таълимӣ гузарондани дарс омӯзгор метавонад шогирдонашро ба он водор намояд, ки аз адабиёти илмиву бадеӣ, публитсистӣ истифода бурда, хулоса бароварда, дар ин ё он бора ақидаи худро баён карда, онро исбот кунанд ва барои исбот далелҳои боварибахш оварда тавонанд.

Агар омӯзгор хоҳад, ки шогирдонаш дониши мукамал гиранд, ӯ ҳатман бояд дар таълим роҳу усулҳои гуногунро истифода барад, то шогирдон бо донишҳои даркорӣ мусаллаҳ бошанд. Вақте омӯзгор ба дарси навбатӣ тайёрӣ мебинад, илова ба истифодаи китоби дарсӣ ва маводи иловагӣ боз ҳатман андешаи онро намояд, ки мавзӯи пешбинишударо чӣ тавр ба хонандагон мефаҳмонад, зеро ба таври маълум, хондану азхуд кардан, доништан чизи дигару онро ба дигарон дода тавоништан чизи дигар аст. Бинобар ин, вай аз омӯзгор донишу маҳорат ва малакаи баландро тақозо менамояд.

Ба шогирдон ба ғайр аз китоби дарсӣ истифода бурдан аз дигар сарчашмаҳоро низ бояд ёд дод. Бар замми ин, он шогирдонро, ки аз дигар воситаҳои таълим ва сарчашмаҳои иловагӣ (хангоми ҷавоб додани вазифаи хонагӣ) истифода мебаранд, ки барои ахли синф шавқоваранд, бо баҳои баланд

ва суҳанони ситоишомез ҳавасманд кардан ба мақсад мувофиқ аст.

Дар дарсҳои забон ва адабиёти тоҷик омӯзгори пурҳавсала дар баробари методи фаҳмондадихӣ метавонад аз воситаҳои техникӣ низ пурсамар истифода намояд. Агар шогирдон мавзӯи дарсро ба якборагӣ нафаҳмиданд, метавон онро такроран фаҳмонд. Албатта, ба ин сабру тоқат ва ҳавсалаи омӯзгорӣ даркор аст. Дар ин ҳолат асабӣ шудану ба ҳашм омадани муаллим даркор нест, баръакс, бо мулоиматӣ ва бо истифода аз таҷрибаи мукамал мавзӯи матраҳшударо ба бача бояд фаҳмонд. Ў, ки қонеъ шуд, пас барои омӯхтани дарси оянда ва ба ҳубӣ азбар кардани он мушқиле пеш нахоҳад омад.

Яке аз вазифаҳои омӯзгор аз он иборат аст, ки лаёқати дарккунӣ, фаросату ҳозирҷавобӣ, шавқу завқ, майлу рағбат, қобилияту истеъдод ва дигар ҷиҳатҳои психологӣ ҳар як шогирди худро муайян карда, барои сайқал додани қобилияту истеъдоди хонанда ёри расонад. Барои ба ин мақсад расидан дар назди шогирдон мавзӯро ва масъалаҳое гузошта мешаванд, ки онҳоро ҳозирҷавобӣ водор менамоянд. Омӯзгори ҳақиқӣ ҳамеша дар ҷустуҷӯ аст. Дар соҳан омӯзгорӣ устоди касби худ шудан ба осонӣ муяссар намегардад. Барои ин пайваста омӯхтан ва дар амал истифода бурдани таҷрибаи омӯзгорони бехтарин, мутолиаи адабиёт ҳамеша ҷустуҷӯ кардани роҳҳои гуногуни ҳалли масоили тарбиявӣ зарур аст.

Мунира ҲОМИДОВА,
омӯзгори забон ва адабиёти
тоҷики МТМУ №121,
ноҳияи Фирдавӣ

▶ ЗИНАИ АВВАЛИ ТАҲСИЛОТ

Хонандагон дар зинаи аввали таҳсил дар қатори омилҳои дигар ба тартиботи рӯз одат мекунанд, одитарин қоидаҳои варзиш ва обутоб додани баданашонро ёд мегиранд. Дар синфҳои ибтидоӣ метавон гурӯҳи беҳдошт созон дод. Дар бораи тарз ва аҳамияти варзиши пагоҳӣ, микдор ва усули иҷрои машқҳо, мавқеи офтобу ҳавою об ва ғайра дар саломатии шахс суҳбатҳо созон додан хеле муфид аст. Хурдсолонро бояд ба он ғайрат сохт, ки ҳамвора ба машқҳои ҷисмонӣ машғул шаванд ва аҳамияти онҳоро барои

гулҳо», «Нигоҳубини гулҳои дар хона», «Дӯст доштани парандагон», «Сохтани лонаҳо барои парандаҳо ва ҷонварон» мувоҳисаву суҳбатҳо созон бояд дод. Шинос намудани хурдсолон бо баъзе аз навуноҳҳои набототу ҳайвоноти кишвар амали пурманфиат аст.

Умуман, вобаста ба тарбияи ҳаёти солими кӯдакон иҷрои ҷорабинҳои зерин пешниҳод мешавад:

-маълумот дар бораи тартиби рӯз, иҷрои бевоситаи он;

-гузаронидани суҳбатҳо, хонишҳо оид ба

Тарбияи ҳаёти солим

саломатӣ дарк кунанд, қоидаҳои тозагиро ба ҷо оранд, дар оғуши табиат, сайругашт намо-янд, дар сексияҳои варзишӣ машғулият гузаронанд, давидан, ҳез задан, тӯб партофтан ва шиноварию ёд гиранд. Нақлҳо ва суҳбатҳо аз лаҳзаҳои ҷолиби ҳаёти варзишгарон, гузаронидани мусобиқа ва олимпиадаҳо аз намудҳои гуногуни варзиш дар ин самт бояд мавқеи ҳоса дошта бошанд.

Барои саломатии хурдсолон бозиҳои серҳаракат аҳамияти махсус дорад. Ба замми бозиҳои дилхоҳи хурдсолон боз бозиҳои зеринро ташкил намудан муфиду шавқовар аст: «Рустшавақон», «Мушу гурба», «Сангчабозӣ», «Бандпарак», «Чавгонбозӣ», «Кӣ тезтар?» ва ғайра. Қўҳбарой ҳам барои саломатии бачаҳо мадади калон мерасонад. Хурдсолон дар ин маврид ҳам ҳаракат мекунанд, ҳам бо алафу гиёҳ, чашмаҳо ва рустаниҳо шинос мешаванд, моҳияти шифобахшии онҳоро мефаҳманд. Омӯзгор ба хурдсолон дар бораи табиати маҳал, тарзи обод ва муҳофизат кардани муҳити зист суҳан меғўянд, яъне ба онҳо дониши экологӣ медиҳад. Шогирдон хангоми саёҳат ба гирду атроф муҳитро мушоҳида мекунанд, узвҳои бинӣ ва шунавоишон инкишоф меёбад, дарки садоҳои гуногунро ёд мегиранд. Барои он ки талабагон аз масъалаҳои экологӣ огоҳ шаванд, дар мавзӯҳои «Инсон-зодаи табиат», «Қадрӣ об», «Асрори чашмаҳо» ва ғайра суҳбатҳо бояд орошад. Ба бачаҳо тавассути суҳбатҳо омӯзондани муносибат ба алафу буттаҳо, ба обу замин судманд хоҳад буд. Ҳамчунин, оид ба мавзӯҳои «Алафу буттаҳоро поймол насозед», «Ба об туф наку-нед», «Навдаи дарахтҳоро нашканед», «Маълумот дар бораи навуноҳҳои гулҳо ва усули парвариши онҳо», «Иди парандагон», «Иди

аҳамияти варзиш: «Обутоб додани бадан – ғарави саломатӣ», «Риояи речаи рӯз ва аҳамияти он», «Тозагӣ ва риояи намудани гигиенаи шахсӣ» ва ғайра;

-маълумот дар бораи омилҳои саломатӣ, об, офтоб, ҳаво;

-ташкили машғулиятҳои доимии ҷисмонӣ;

-риояи намудани қоидаҳои санитарӣ, беҳдошт;

-ташкили бозиҳои варзишӣ миллӣ;

-намоиши телевизор ва шунаводани гуфторҳои радио доир ба саломатӣ;

-ташкил ва гузаронидани маҳфилҳои варзишӣ, мусобиқаҳо ва туризм;

-ташкил ва гузаронидани бозиҳои ҳарбӣ;

-ташкили маҳфилҳои бадеӣ ва адабӣ;

-фаҳмонидани зарари одатҳои бад...

Тарбияи хонандагон дар рӯҳияи риояи қоидаҳои ҳаёти солим ҷанбаи муҳими фаъолияти омӯзгор дар синфҳои ибтидоӣ буда, ба ҷараёни донишомӯзии хонандагон низ таъсир муфид мерасонад, зеро гуфтаанд:

«ақли солим дар ҷисми солим аст».

Абдуназар КАБИРОВ,
омӯзгори синфҳои ибтидоӣ №7-и
ноҳияи Исмоили Сомонӣ

Дар шаҳри Турсунзода тахти унвони «Тоҷикон» дар хонадони ман» озмуни зехнӣ доир шуд.

► ФУРҶИ СУБҲИ ДОНОӢ КИТОБ АСТ

Рӯ ба китоб орем

Китоб ганҷинаи бебаҳо ва манбаи муҳими маърифату донишомӯзӣ мебошад. Ҳар касе ба китоб рӯй меорад ва мунтазам мутолиаву омӯзиш дорад, дар ҷомеа соҳибмақом мегардад ва дорои донишу ҷаҳонбинӣ, тақомули суҳангустарӣ ва андешаҳои бикру таъсиргузор аст.

Омӯзиши ҳамаҷониба ва ҳадафмандона метавонад инсонро ба мартабаҳои баланд дар зиндагиву ҷомеа расонад. Хушбахтона, дар кишвари мо ба масъалаи омӯзиш ва ҷалби насли наврас ба китобу китобхонӣ тавачҷуҳи махсус зоҳир карда мешавад. Соли сеюм аст, ки бо дастури Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо мақсади баланд бардоштани завқи китобхонӣ, дар шакл ва ороиши зебо ва бо сифати баланд ба ҳар муассисаи таълимии ҷумҳурӣ дастрас гардид.

Имрӯз имкони дастрасӣ ба китобҳои бадеӣ осон гардидааст ва танҳо шавқманди гардонидани хонандагон вазифаи мо - омӯзгорон аст. Дар ин самт бояд ҳуди омӯзгорон ба омӯзиши мутолиа тавачҷуҳи бештар дошта бошанд.

Дар масъалаи донишу омӯзиш дар адабиёти клас-

таквияти неруи зехнӣ, дарёфти чехраҳои нави суҳанвару суҳандон, арҷ гузоштан ба арзишҳои миллию фарҳангӣ, рушди қобилияти эҷодӣ, таҳкими эҳсоси ҳудогоҳию худшиносӣ, тақмили захираи лугавӣ, таквияти ҷаҳони маънавӣ миёни аҳолии кишвар, аз ҷумла, хонандагонии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ, донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ, миёна ва олиии касбӣ, баъд аз муассисаҳои таҳсилоти касбӣ, калонсолон ва намоёндогони касбу кори гуногун дар кишвари мо озмуни ҷумҳуриявӣ «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» гузаронида мешавад, ки ин омил тавониста, тамоми кишрҳои ҷомеаро ба омӯзишу мутолиа ҷалб намояд.

Бо ин мақсад дар шаҳру навоҳии кишвар китобхонаву марказҳои зиёди фарҳангӣ бунёд гардиданд ва дастрасӣ ба адабиёт ба хонандагон осон гардид. Шоистваи таъкид аст, ки дар заминаи озмуни мазкур таълиф ва нашри асарҳо зиёд гардид ва тавачҷуҳи ҷомеа ба китоб бештар шуд. Нашр ва пешниҳод гардидани силсилаи «Ахтарони адаб» далели гуфтаҳои болост. Дар баробари ин, Вазорати маориф ва илм низ барои таъмини китобхонаҳои мактабҳои ҷумҳурӣ бо китобҳои бадеӣ тамоми ҷораҳои заруриро андешидаву силсилаи асарҳои бадеӣ ҷоп ва дастраси муассисаҳои таълимӣ гардиданд. Ҷопи асарҳои бадеии адабони муосир дар 30 ҷилд

сикии форсу тоҷик ашъори зиёде суруда шудааст, ки дар раванди тадрис истифода аз онҳо манфиатбор ҳоҳад буд. Тавре шоир Абӯшақури Балхӣ мегӯяд:

Ҷаҳонро ба дониш тавон ёфтан,

Ба дониш тавон риштану бофтан.

Бояд гуфт, ки дониш дар заминаи омӯзишу мутолиаи китоб ва заҳмату талош ба вучуд меояд. Ва ин корест сангину заҳматталаб ва масъулиятбор. Ин нуктаро шоири ватансарову бузурги тоҷик Абулқосими Фирдавӣ хеле хуб таъкид кардааст:

Касе, к-ӯ ҷаҳонро бувад хостгор,

Варо дониш ояд, на гавҳар ба қор.

Ҳамин гуна, ашъори талқинкунандаи донишу омӯзишу илм дар адабиёти мо фаровон аст, ки дар меҳвари ҳамаи навиштаҳои мутолиаву омӯзиш қарор дорад. Ҳамеша таъкид карда мешавад, ки омӯзиш ва мутолиаи бардавом инсонро ба камол мерасонад ва ӯ зиндагии хубу хуррам ба сар ҳоҳад буд.

Мо – омӯзгорон бояд дар роҳи китобхону китобдӯст гардидани наврасону ҷавонон дар раванди таълиму тарбия мунтазам талош намоем.

**Оразбону
АБДУЛВАДУДОВА,
омӯзгори забон ва адабиёти тоҷики коллеҷи ҷумҳуриявӣи расоми ба номи М. Олимов**

Китоб манбаи илму дониш, сарчашмаи ақл, маҳзани фарҳанги миллӣ, пояи тамаддуни ҷаҳонӣ ҳулоса, оини ҳаёт ва калиди дари ганҷи суҳан аст.

Инсон метавонад ба воситаи китоб ба адабиёту фарҳанг, сиёсату иқтисодиёт ошно гашта, оламро бо тайёраи андеша сайр намояд. Таърихи пайдоиши хат ва забон маълум аст. Баъди

Мисри Қадим пайдо шудаанд, ба таърихи ҳазорсолаи то мелод марбутанд. Дар Аврупо низ китобчопкунӣ аз варақаҳои яклухт баъд ба пӯст ва ниҳоят, ба қоғаз гузашт. Китоби муқаддаси «Авесто» низ аввал дар пӯсти гов навишта шудааст. Асарҳои мутафаккирон Абурайҳони Берунӣ, Форобӣ, Ибни Сино, Саъдӣ, Чомӣ, Навоӣ аз ҷониби хушнависон иншо гардида, насл

он халқхоист, ки ба китобу китобдорӣ эҳтиром ва эътиқоди хоса дорад. То омадани ислом ва истилои арабҳо низ аҷдодони мо анъанаи хуби хаттотӣ доштанд. Аз он давра ёдгориҳои хаттиё, мисли «Авесто» боқӣ мондааст. Махсусан, замони салтанати Сомониён барои рушди камолоти суҳан ва анъанаи китобдорӣ заминаҳои мусоид фароҳам овард.

Калиди дари ганҷи суҳан

зухури хат одамони қадим имкон пайдо карданд, ки дар рӯи санг, ҷӯб, сафол, барги дарахтон, устухонҳо, пӯсти ҳайвонот шеър муаттарон офаранду нависанд. Хулоса, бо мурури замон дар натиҷаи ихтирои қоғаз нази нави китобдорӣ ҷорӣ гардид.

Китоб асосан навиштаҷоти варақаҳои ҷилдшуда, нигоҳдории маълумот, гоӣ, образ ва донишҳо мебошад. Аввалин дастнависҳо, ки дар

ба насл гузаштанд. Хушбахтона, китобҳои сафолину сангин ва нақши рӯи ҷӯбҳо то замони мо расида, имрӯз зиннати осорхонаҳои муътабарӣ ҷаҳонанд. Осори классикон низ тавассути китоб то замони мо расида, олами тафаккури мардумро мисли субҳ равшан мекунад. Агар дақиқтар андеша ронем, китоб рафики ҷонии инсон аст.

Халқи тоҷик аз шумори

Дар Бухоро, дар давраи Сомониён китобхонаи калоне бо номи «Савонех-ул-хикмат» амал мекард. Хушбахтона, имрӯз дари Китобхонаи миллии Тоҷикистон ба рӯи ҳамаи ниёзмандон боз аст.

Воқеан, бе китоб зиндагии рангинро наметавон тасаввур намуд.

**Майрам ЯТИМОВА,
омӯзгори МТМУ №7-и шаҳри Душанбе**

Омӯзиш сарҳад надорад

Вобаста ба масъалаи омӯзиш ва роҳҳои ҷалб намудани насли наврас ба мутолиаи осори бадеӣ дар адабиёти илмиву педагогӣ тавсияҳои зиёде пешниҳод гардидааст. Ин нуктаҳои судмандро ҳар омӯзгори синфи ибтидоӣ дар дарсҳо бояд ба ибтибот бигирад.

Барои аз хурдӣ китобхон намудани хонандагон бояд аввалан волидон худ китобхон бошанд ва ҳар рӯз чанд соати хешро ба мутолиаи омӯзиши китоб сарф намоёнд, зеро агар ин амалро волидон иҷро наkunанд, дар ин ҷода ҷалб кардани насли наврас ба омӯзиш мушкил мегардад. Яъне, дар қадами аввал муҳити оилавӣ бояд фарҳангӣ бошад ва вақте кӯдакон мебинанд, ки падар ва модар аз пайи мутолиаанд ва чизҳои хондаашонро муҳокима мекунанд, ин ба онҳо таъсири мусбат мерасонад.

Дуоим ин ки, хондан барои кӯдак набояд вазифа, балки лаззати маънавӣ ҳосил кардан бошад. Агар фарзандатон аз хондан саркашӣ кунанд, ҳеч гоҳ ӯро маломат набояд кард. Балки кӯшиш бояд кард, ки бо роҳҳои гуногун шавқу рағбати онро бедор намуд. Агар кӯдак хонданро дӯст надорад, вале ҳангоми хондани шумо асарро бо завқ гӯш кунанд, пас маълум мешавад, ки шуълаи омӯзиш дар дили вай вучуд дорад. Дар ин ҳолат бигӯед: “ҳамин аст, ман дигар вақт надорам, агар хоҳед, худатон хонед”. Ман аксаран дар дарсҳои ҳангоми мутолиаи ҳар асар хонданро дар ҷойҳои ҷолибаш қатъ мекунам ва ҳамин омил сабаб мегардад, ки шавқ хонандагон ба омӯзиш зиёд шавад ва онҳо дар талоши мутолиаи

давоми қиссаву афсона ва ҳикоя мешаванд. Ҳамчунин, дар синф гузаронидани викторинаҳо низ судманд мебошад. Ба хонандагон ба саволҳо дар бораи асари хондашон ҷавоб медиҳанд. Агар кӯдакон ҳавасманду шавқманд карда шаванд, муаллим метавонад ҳар моҳ як маротиба ин гуна ҷорбинҳои баргузори намояд.

Масъали дигар, интиҳоби китобҳои бадеӣ мебошад. Китобе, ки ба хонанда пешниҳод мешавад, бояд ӯро ба вачд орад. Барои ин ба омӯзгор ва волидайн зарур аст, ки бидонанд, ки кӯдак ба қадом китоб шавқ дорад ва асареро пешниҳод кунанд, ки ӯро ба худ ҷалб намояд.

Адабиётро аз рӯи синну сол интиҳоб бояд кард. Чӣ тавр кӯдакро дар 7-солагӣ ба мутолиаи адабиёти классикӣ ҷалб кардан мумкин аст? Ӯ афсонаро дӯст медорад, бигузори афсона хонад. Ҳама чиз бо мурури замон амалӣ ҳоҳад шуд. Вазифаи мо, омӯзгорон, аз он иборат аст, ки бачаро ба хондан ҷалб намоем. Пас, бигзор вай ҳар асареро меҳоҳад, бихонад. ҳатто агар ба назар ҷунин намоёнд, вақти он расидааст, ки кӯдак ба китобҳои ҷилдитар гузарад, даҳлат накунад. Бо гузашти вақт, ҳама чиз тағйир меёбад.

Хониши оилавӣ низ муассир мебошад ва шавқу рағбати кӯдакро ба китоб натавон бедор мекунад, балки ҷазою муҳити ҳонаро беҳтар мекунад, робитаи байни кӯдакон ва волидонро мустаҳкам менамояд.

**Наиба БАТАНАЛИЕВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоии МТМУ №98-и ноҳияи Сино**

► ТАРБИЯ

Оила яке аз сутунҳои асосии давлату миллат ва заминаи муътамади тарбияи ҷомеа маҳсуб меёбад. Маҳз тарбияи аввалини ҳар як кӯдак одати ҳамашакли ӯ гардида, ҳеч гоҳ аз ниҳодаш зудуда намегардад. Агар ҳар яки мо дар оила тарбияро дар байни фарзандон ҳадафи асосӣ қарор диҳем, ояндаи фарзандон ва ба ин васила, давлату миллатро дурахшону зебо месозем. Оилаи солим метавонад ҷомеаи солиро ба вучуд орад. Аммо ногуфта намонад, ки зӯроварӣ дар оила дар ҳаҷ давраи замони ҳамаҷун мӯҷиби саодату хушбахтии аъзои ҳонавода набудааст. Зӯроварӣ нисбат ба фарзандон дар оила бадтарин амали инсонист ва онро ба танҳо мо, балки ҷомеаи ҷаҳонӣ низ маҳкум

Роҳи саодату хушбахтӣ

намудааст. Бояд дар назар дошт, ки миёни оила хушунат ба ҷуз тухми кинаву адоват ва душманӣ чизи дигаре ба бор намеорад. Имрӯзҳо мо бисёр хонадонҳоеро медонем, ки дар онҳо волидон нисбат ба фарзандон амалҳои зӯровариро ба қор мебаранд, вале аз оқибати даҳшатбори он парво надоранд. Бинобар ин, ҳар як шахрвандро лозим аст, ки бо пайравӣ аз панду ҳикматҳои бузургони гузаштамон зиндагиро дар оила бо қадамҳои устувор ба пеш барад. Агар тарбия дар оила хуб ба роҳ монда шавад, раванди таълиму тарбия низ дар муассиса натиҷаи хуб медиҳад. Раванди ҷаҳонишавӣ тақозо менамояд, ки мо бо аҳли оилаи худ

меҳрубон бошем ва тамоми камбудии норасоҳои зиндагиро бо муносибату муоширати хуб ва меҳрубонӣ ғамхорӣ ҳал намоем.

Бо ҳамаи мақсад Ҳукумати кишвар чанд сол муқаддам Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд»-ро қабул намуд, ки дар ин самт хеле саривақтӣ ва зарур ба шумор меравад. Бояд мо тамоми бобу қисматҳои ин қонунро дар ҷамъомадҳои падару модарон ба онҳо тафсиру тавзеҳ намоем.

**Зулфия ОЛИМОВА,
омӯзгори забон ва адабиёти тоҷики мактаби №67-и ноҳияи Рӯдакӣ**

Дар Париж дурнамои ҳамаҷонибаи мутақобилан судманд байни Тоҷикистон ва Фаронса баррасӣ гардиданд.

▶ САНЪАТ ВА МЕҲНАТ

Ташкили бозиҳои шавқовар аз география

Дарси муосир аз омӯзгор маҳорату санъати баланди педагогиро талаб менамояд.

Мо, омӯзгорони фанни география, кӯшиш менамоем, ки дарси худро бо истифода аз унсурҳои ғаёли таълимӣ ва ҳар гуна бозиҳои географӣ ва тестҳои санҷишӣ дар сатҳи баланд баргузор намоем. Дар зер якчанд намуни бозиро дар дарси география пешниҳод менамоем. Хонандагонро ба се гурӯҳ ҷудо менамоем.

Масалан: Дарё, Кӯл, Пирях. Доир ба ин се ном аломатҳои шартӣ тайёрнамударо дар болои миз, яъне назди сардори гурӯҳ мегузорем ва ин се гурӯҳ доир бо номашон мубориза мебаранд ва маълумот оид ба дарё, кӯл, пирях медиҳанд ва аз ин се гурӯҳ кадомашон голиб омад, яқтоӣ ситораҷа тақдим менамоем.

Бозии якум: Аз ҳарфҳои пароканда калимаҳои географӣ месозанд, масалан: гурӯҳи «Дарё»

а	ҳ	о	в
о	д	б	

Ҳаво

бод

Гуруҳи кул	т	о	б	р	ш	и	о	
Боришоти тобистон	т	о	с	т	б	н	и	о

Гурӯҳи пирях	ф	у	к	у
Уфук, дарё	ё	р	а	д

Бозии дуюм: «Чархи андеша» ном дорад, яъне аз коғазҳои ранга, чархи андеша ё ки «дарахти интизорӣ» месозем.

Гурӯҳи «Дарё»: барои синфи 7- дарёҳои ҷаҳон Амазонка, Нил, Миссисипи, Волга, Енисей, Конго ва ғайраи дигарро мувофиқи завқи хонандагон бояд тайёр намоем.

Гурӯҳи «Кӯл»: дар бораи кӯлҳои ҷаҳон чархи андешахоро пур менамоем, ҳар гурӯҳ кӯшиш мекунад, ки тезтар голиб ояд. Каспий, Байкал, Виктория, Тангоника, Мичиган, Титикака. Аз ҳар гурӯҳ якнафарӣ дар тахтаи синф «чархи андеша»-ро пур менамоем.

Гурӯҳи «Пирях»: Баҳрҳои ҷаҳон

Баҳрҳои Яхон, Охот, Беринг, Баҳри Лаптевҳо, Сиёх, Миёназамин, Сурх ва ғайраҳо. Ман кӯтоҳтар кардам, аммо чархҳо зиёдтар кунем, боз хуб мешавад.

Инобатхон ИСМОИЛОВА,
омӯзгори географияи МТМУ №3,
шаҳри Ваҳдат

▶ НИЗОМ

Ба системаи кабинетии таълим гузаштани муассисаҳои таълимӣ шарту шароитҳои махсус дорад ва яке аз ин шартҳо бинои типӣ навад мебошад. Таҷрибаҳои чандсолаи муассисаҳои таълимие, ки ба системаи кабинетии таълим гузаштаанд, собит намуд, ки истифода аз кабинетҳои таълимӣ шавқу завқи хонандагонро ба омӯхтани фанҳои таълимӣ бештар мекунад, сифати дарс хуб гашта, барои бо методу усулҳои гуногун гузаронидани дарс шароит фароҳам меояд, сифати таълиму тарбия тақмил меёбад.

Системаи кабинетии таълим на танҳо бинои мувофиқ, балки асбобҳои мувофиқ ва дигар таҷхизоти ёрирасони таълимиро низ талаб мекунад. Кабинетҳои таълимӣ ҳозиразамонро бе воситаҳои техникаи таълим тасаввур кардан ғайриимкон аст. Пеш аз ҳама, синф

ли тааллуқ дорад, дар шӯрои омӯзгорӣ ҳал намудан лозим аст. Масалан, кабинетҳоро ҷӣ гуна ҷойгир бояд кард, ба ҳар кабинет вобаста кардани шахсони алоҳида (омӯзгорони фанӣ), аз як кабинет ба кабинетҳои дигар гузаштан, аз як ошона ба ошонаи дигар ра-

миёнаи умумӣ барои фанни технология се кабинет: коркарди ҷӯб, коркарди металл ва кабинетҳои рӯзгордорӣ таъсис дода мешавад. Таҷрибаҳои нишон медиҳанд, ки се кабинетҳои таълимӣ барои технология барзиёд буда, бисёр вақт ҳолӣ мемонанд. Пас, кабинетҳоро ҷунон бояд таҷхизонид, ки ин масъала бо тайёр кардани ду синфхонаи таълимӣ ҳал шавад. Дар ҳама намуни муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ташкили кабинетҳои омодагии ибтидоии ҳарбӣ бо хонаи махсус барои нигоҳдории таҷхизоти зарурӣ мумкин аст.

Барои синфҳои ибтидоӣ ташкил намудани кабинетҳои таълимиро дар мадди аввал гузоштан лозим

Гузариш ба системаи кабинетии таълим

– комплектҳоро ба назар гирифта, миқдори минимуми воситаҳои техникаи таълимиро муҳайё кардан лозим аст. Дар муассисаҳо агар якчанд синф – комплект мавҷуд бошад, ба миқдори зарурӣ тахтаҳои электронӣ, проекторҳо, компютерҳо, асбобҳо барои намоишҳои видеоӣ, нақшаҳои таълимӣ, синфхонаҳои лингфонӣ ва ғайраҳо буданашон лозим аст. Як қисми ин асбобҳоро дар кабинетҳои таълимӣ насб карда, қисми дигарашонро дар аробачаҳои сайёр ҷой додан мумкин аст, то ки дар тамоми муассисаи таълимӣ онро истифода бурдан имконпазир гардад. Албатта, ҳама гуна воситаҳои техникаи таълимиро танҳо бо маблағҳои махсуси ҷудокардашуда харидорӣ кардан душвор аст. Инчунин, аз рӯи талаботи муосир таҷхизонидани кабинетҳои таълимӣ низ душвории зиёде дорад.

Гузаштан ба системаи кабинетии таълим маъмурияти муассисаҳо водор менамояд, ки ҳамаи шароити мавҷударо ба инобат гирифта, қарори дахлдор қабул намоанд.

Директор ва ҷонишинони ӯро лозим аст, ки бо ҳамкасбони худ маслиҳат намоанд, адабиёти лозима аз таҷриба ҳосилшударо дида бароянд.

Муҳимаш ҳамин ки омӯзгоронро аз ҷиҳати психологӣ ба ин системаи кор тайёр намуна, ба онҳо аҳамияти таълими кабинетӣ фаҳмонда дода шавад. Бисёр масъалаҳоеро, ки ба гузариши системаи кабинетии таъ-

вуо кардани хонандагон ва дигар масъалаҳои заруриро ба назар бояд гирифт.

Дар муассисаҳои таҳсилоти асосӣ аз сабаби кам будани соатҳои таълимӣ ё норасоии омӯзгорон системаи кабинетии таълим ҷандон аҳамият надорад, зеро аксаран қисми зиёди кабинетҳои таълимӣ вобасташуда ҳолӣ мемонанд. Дар ҷунин муассисаҳо роҳи дигари корро пеш гирифтани лозим аст. Мумкин аст, ки ин ҷо кабинетҳои таълимии лаборатории яқояшуда ташкил карда шавад. Барои ин, ҷиҳати нигоҳдории моддаҳои химиявӣ, биологӣ ва физикӣ хонаи махсус тайёр карда, таҷрибаҳоро дар рӯзҳо гузаронидан мумкин аст, ки дар он рӯзҳо барои ин кабинетҳо дигар дарсҳо ба нақша гирифта нашаванд.

Дар муассисаҳои таҳсилоти

аст. Ин маврид кабинет – синфхонаи одӣ низ шуда метавонад, ки онҳоро танҳо бо аёнияти зарурии таълимӣ таъмин намудан лозим асту бас.

Масъалаи дигар, вобаста ба кабинетҳои таълимӣ дуруст таҷхизонидани онҳо мебошад. Роҳбарони муассисаҳо лозим аст, ки аз воситаҳои навад ба нави таълимӣ бохабар бошанд ва заруртарини онҳоро дастрас намоанд.

Қайд кардан бамаврид аст, ки ба системаи кабинетии таълимӣ гузаштан на танҳо сифати дониши хонандагонро баланд мебардорад, балки тартибу интизом, назорати дохилӣ ва берун аз муассисаҳо ба танзим мебарорад.

Ҷаррида АНОЯТОВА,
омӯзгори математикаи
МТМУ №7,
ноҳияи Исмоили Сомонӣ

▶ ТАРБИЯИ ЭСТЕТИКӢ

Дар синфҳои ибтидоӣ ба он дуваффақ шудан лозим аст, ки хонандагон оид ба алифбои зебоӣ: ҳуду гирду атроф ва ашёи хонишро тозаю озода нигоҳ доштан, ҳамеша ҷи дар хона ва ҷи дар мактаб ба тозагӣ риоя кардан малака ҳосил намоанд. Барои шогирдон тафсир додани мақолаи «Тозагӣ гарави саломатист», талқини он ки зебоии муҳити зистро эҳсос кунанд, ҳама ҷизро зебо бинанд, ба ҳама ҷиз аз назари зебоӣ нигаранд, зебоии офтоб, моҳтоб, замин, дарё ва ғайраҳоро дарк намоанд муфид аст. Онҳо бояд донанд, ки пиндору рафтор ва гуфтори одам бояд зебо бошад. Шинос намудани талабагон бо хунаҳои зебои халқ - зардӯзӣ, заргарӣ, ҷӯбкорӣ, ресандагӣ, қандакорӣ, рассомӣ ва ғайра боиси раванки ҳисси зебопарастии онҳо мешавад. Сухбатҳо дар бораи касбу пешаҳои мардумӣ, бонизом

Зебӣ неруи тавоноист

ташкил намудани бозиҳо, оро додани рӯзнамаҳои синф, албомҳо, сохтани ҳар гуна ашё аз лой, пластилин, ҷалб сохтани талабагон ба маҳфилҳои гуногун, саёҳат ба табиат, музей, устохонаҳо, шинос шудан бо дӯхтани сӯзаниҳо, нақшапартоию гулдӯзиҳо идоман ҷунин ҷорабиниҳо буда метавонанд. Сухбатҳо бо падару модарон дар мавриди тозаю озода нигоҳ доштани хона, асбобу анҷоми рӯзгор, диққат додан ба тарзи либоспӯшии фарзандон, усули дафтару китобдорӣ ва муносибати онҳо ба ҷизу ашёҳои хониш хеле муассир хоҳанд буд. Мисолҳо овардан аз ҳаёти оилаҳо, ки хонаю дарашонро тоза нигоҳ медоранд, намуна нишон додани бачаҳо, ки тозаю озода мегарданд, зебо мебошанд, супоришҳоро зебо ба ҷо меоранд, танбех додани бачаҳо, ки ҷиркину ифлос ме-

гарданд, дасту рӯяшонро намешӯянд, ҷи нишасташон, китобу дафтарашонро тоза нигоҳ намедоранд, тарафи дигари масъалаи тарбияи зебопарастист. Ҳангоми хондани афсона ва зарбулмасалу мақолҳо шогирдон бо мафҳумҳои неқӣ, шучоат ва мардонагӣ шинос мешаванд, ҷи будани зебоии инсонро мефаҳманд. Дар мавзӯҳои «Хати кӣ зебо», «Қадам синф зеботар» ва ғайра озмунҳо ташкил бояд кард. Хурдсолон аз рӯи мазмуни афсонаю ҳикояҳо расм мекашанд, афсона мегӯянд, бо овози баланд шеърҳо кироат мекунаанд, ҳикоя ва шеърҳо менависанд.

Оид ба тарбияи ҳисси зебопарастии хонандагонӣ хурдсол гузаронидани ҷорабиниҳои зерин самарманду таъсиргузор хоҳад буд:

- маълумоти умумӣ дар бораи зебоии

табиату ҷамъият, меҳнат;

- маълумоти умумӣ доир ба асарҳои санъат ва адабиёт;

- маълумот дар бораи мусикии халқӣ, классикӣ, муосир, опера, балет, спектакл, концерт ва ғайра;

- маълумоти муҳтасар оид ба ёдгориҳо ва ҳайкалҳо, рассомон, муносибати дуруст ба онҳо;

- дар шогирдон инкишоф додани қобилияти хониши эҷодӣ, бадеӣ, рассомӣ, мусиқӣ ва таҳайюл;

- таҷхизонидани синфҳо, кабинетҳо, биноҳо ва ғӯшаҳои гуногун;

Тарбияи зебопарастӣ дар синфҳои ибтидоӣ хеле муҳим аст ва заминаи ғаёлияти густурдаи онҳоро дар зинаҳои минбаъдаи таҳсил мегузорад.

Зебуниссо МАЗАБШОЕВА,
омӯзгори синфҳои
ибтидоии мактаби №70-и
шаҳри Душанбе

47,3%-и шаҳрвандони Тоҷикистон бо ваксинатсияи зидди бемории COVID-19 фаро гирифта шуданд.

► ХИДМАТИ МОНДАГОР

**Дар солҳои шастуми асри
XX дар муҳити илмию
таълимии шаҳри Ду-
шанбе номҳои чанде аз
муаллимаҳои мактаби олии
вирди забон гардиданд,
ки ҳар кадоми онҳо дар
соҳаи худ ба ҳадди устоӣ
ва кордонӣ расида буданд.**

Дар ҷумлаи онҳо М. Гаффорова ва Ф. М. Турсунзода (файласуфҳо), М. Ёкубова ва К. Нимадҷонова (биологҳо), М. Қосимова ва Х. Отахонова (филологҳо), Г. Б. Бобосодиқова (иктисодӣ) ҳастанд. Инҳо он насли зиёни тоҷик мебошанд, ки дар оилаи аввалин саводгирифтагонӣ замони Шӯравии тоҷик ба дунё омада, кӯдакӣ ӯ наврасии худро дар замони ҷанг ба сар бурда, камолоташон пас аз Ҷанги Бузурги Ватанӣ ва бо ташкили Донишгоҳи давлатии Тоҷикистон ба номи В. И. Ленин сурат гирифтааст. Онҳо кам набуданд ва бисёре аз онҳо илмҳои табиатшиносиро пеша карданд. Маҳз онҳо барои тарбияи насли нави зиёни тоҷик, махсусан, аз байни занҳо намуна буданд ва ҳамчун олиму омӯзгор, муҳаққиқ амали мардона доштанд. Онҳо ба кафедраҳо, факултетҳо ва мактабҳои олии роҳбарӣ мекарданд ва воқеан ҳам, тимсоли озодии зани тоҷик буданд. Онҳо ташкилотӣ, роҳбар ва роҳнамои бисёр корҳои муҳими илмӣ мамлакатӣ мо мебошанд. Якеи онҳо - Кимёҷон Нимадҷонова аз муҳаққиқони илми биология ба ҳисоб меравад. Падари Кимёҷон аз аввалин муаллимонӣ замони Шӯравии ноҳияи Ашт буданд. Ҳанӯз аз ибтидои солҳои сиюм дар мактабҳои деҳаи Шайдон ба муаллимӣ пардохтанд. Сипас, дар мактабҳои дигари ноҳия то охири умрашон (соли 1954) ба сифати директор заҳмат кашиданд.

Кимёҷон аз модар нисоят барвақт маҳрум мондааст. Кулфату азоби замони ҷанг кори худро карда буд. Аммо Кимёҷон аз меҳри оила маҳрум намонд. Падараш ба вай нигоҳубин мекард, аз ҳолу аҳволаш хабар мегирифт. Модаркалонаш вайро чун фарзанди чигарбанд нигоҳубин мекард. Замони мактабҳои Кимёҷон замони зиндагии сангини пас аз ҷангӣ-гуруснагӣ, нодорӣ, ночорӣ буд. Аз мактаб меомаду ба кори рӯзгори модаркалонаш мадад мекард, ҳамроҳи ҳамсолонаш ба саҳро мерафт-молбонӣ, алафдаравӣ, мевачинӣ, ҳезумкашонӣ, саракчинӣ. Ҳамин буд, тарзи зиндагии он замон. Дар 14-со-

лагиаш падараш низ аз олам гузашт.

Кимёҷон зодаи деҳаи Шайдони ноҳияи Ашт-шимолтарин деҳаи сарҳадии Тоҷикистон аст. Ин деҳа дар ибтидои дараи васеи сероб, сердолу дарахт воқеъ шуда худаш ҳам бихиштосо, зебову салқин, тозаву дилкаш аст...

Вақте Кимёҷон мактаби миёнаро ба анҷом расонд, натавон аз ин гуна деҳаҳо, ҳатто аз шаҳрҳо ҳам духтарони тоҷик камтар барои таҳсил ба мактаби олии мерафтанд. Одатӣ анъанаи миллӣ, зиёдтар аз он душвории иқтисодии замона-айёми барқароркунии вайронаҳои замони ҷанг рӯзгорро душвор карда буд. Сарфи назар аз ин вай сарнавишти худро аллакай муайян карда буд.

Бибӣ дар кавлаш устувор буд ва ҳамон соли 1957 Кимёҷон ба факултети биологияи УДТ ба номи Ленин дохил шуд ва онро бомуваффақият ба анҷом расонд. Замони хатми ӯ ба даврае рост омад, ки дар саросари Тоҷикистон ба масъалаи пахтакорӣ диққати ҷаҳонро ба муҳим меоданд. Дар ҳамаи давра масъалаи обёрии даштҳои Ашт, Ёвон, Данғара ва ба манбаъи парвариши пахта табдил додани онҳо ба миён омад. Дар зодгоҳи Кимёҷон низ аз худкунии дашти азими Ашт, ба истилоҳ Ашти калон оғоз ёфт. Мутахассиси ҷавон дар андешаи чорсӯи зиндагӣ буд, ки ӯро ба назди ректори донишгоҳ академик Солеҳ Ашӯрҷоҳаев Рачабов даъват карданд.

- Духтарам, дирӯз мо бо академик Носиров суҳбат доштем. Он кас шуморо ҳамчун донишҷӯи қобилиятнок таъриф карданд. Шумо нияти дар аспирантура таҳсил кардан доред? - гуфт ректор баъди пурсупос.

Ин орзуи Кимёҷон буд, аммо хоксорона гуфт: - Оё аз уҳдааш мебаромада бошам?

- Аз уҳдааш мебароед. Муаллимонӣ калонсолу таҷрибадор барои он даркоранд, ки ба шумо барин ҷавонҳо ёрӣ расонанд. Дар воқеъ, ман барои кори илмӣ шумо роҳбар ҳам ёфтам. Профессор К. Е. Овчаров мутахассиси ҷавон дар пахтакорӣ аст. Вай розӣ мешавад.

Ҳамин тавр, Нимадҷонова ба мақсади ҳамчун мутахассис ба Ватан хизмат кардан таҳсилро дар аспирантура идома дода, соли 1966 дар мавзӯи “Таъсири ҳарорати паст ба равандҳои физиологияи тухми пахта” рисолаи номзадӣ химоя кард. Таҳқиқи

Фидоии илм

илмӣ вай аз омӯзишу муқоисаи илмӣ ҷаҳонӣ дар ин соҳа маншаъ гирифта бошад ҳам, танҳо бо тадқиқоти лабораторӣ маҳдуд намонда, балки дар заминаи омӯзиши илмӣ дар ҳудуди пахтазори ҷумҳурӣ бо далелҳои қавӣ мустаҳкам гардид. Бинобар ин, ҳамкасбони калонсол ба фаъолияти вай баҳои баланд доданд.

Сарнавишт ҷунон шуд, ки вай ба зодгоҳаш бознагашт. Зеро дар донишгоҳ мутахассисон, махсусан, дар илмҳои табиатшиносӣ нисоят кам буданд ва Нимадҷонова дар кафедра ба кор монд. Пас аз химоя ӯ чор сол муаллим буд. Соли 1970 Кимёҷонро декани факултети биология интихоб намуданд ва вай дар ин вазифа то соли 1977 кор кард. Ӯро ҳамзамон ба вазифаи декани ва минбаъд мудири кафедраи физиологияи растаниҳо интихоб намуданд, ки дар ин вазифа то соли 1986 заҳмат кашид.

Дар солҳои шасту ҳафтодум дар УДТ ба номи В. И. Ленин аксарият ӯро чун шахси часур, покдил ва яқру медонистанд. Ин буд, ки ӯ аксар вақт ба раванди имтиҳони қабул дар донишгоҳ роҳбарӣ мекард. Фаъолияти ҷамъиятии вай дар Университети давлатии Тоҷикистон, дар корҳои иттифоқи касаба ва шӯрои занон низ пешрав буд. Дар солҳои ҳафтодуми хаштодум вакили мардумӣ дар яке аз ноҳияҳои шаҳри Душанбе ва сипас се даъват депутати шӯрои вакилони халқи шаҳри Душанбе ва инчунин, узви роҳбарияти иттифокҳои касабаи Тоҷикистон интихоб гардидааст.

Ҳамчун вакили маҷлиси шаҳр Кимёҷон Нимадҷонова нисоят фаъол буд. Ӯ натавон дар мавриди масъалаи қору меҳнати занҳо, таълиму тарбия дар мактабҳои миёна ва олии касбӣ, балки инчунин, дар мавзӯи покии экологӣ сарзамин масъалаҳо пешниҳод мекард ва дар татбиқи гуфтаҳои самимона амал менамуд.

Аз нимаи дууми солҳои хаштодум Кимёҷон Нимадҷонова ба сифати мудири лабораторияи проблемаҳои илмӣ тадқиқотӣ - директори боғи ботаникии УДТ ба номи В. И. Ленин корҳои шоёнро анҷом дод. Дар ин боғ, ки ҳислати лабораторияи табириро дошт, олимона ва донишҷӯёни донишгоҳ таҳқиқ мегузарониданд ва ба иддае аз мавзӯҳои он профессор Нимадҷонова роҳбарӣ мекард. Дар боғи ботаникӣ

дарахтони меваву буттаҳои гуногуни растаниҳои шифобахш парвариш карда шуда, табиати онҳо, навъҳои тоза ба тозаи онҳо омӯхта барои истифода дар истеҳсолоти тавсия мешуданд. Дар бисёре аз шаҳрҳои Россия-марказҳои илмӣ ва дар аксарияти ҷумҳуриҳои Шӯравӣ дар конференсияҳои илмӣ иштирок намудааст. Дар Чехословакия ӯ дар тӯли 8 моҳ тақмили ихтисос карда, натиҷаҳои илмӣ онро дар чандин китобу мақолаҳои истифода намудааст. Вай ҳамчун донишманди соҳаи биология махсусан, пас аз он ки соли 1992 дар Санкт-Петербург рисолаи докториашро химоя намуд, дар бештар аз даҳ мамлакатҳои олам дар бораи проблемаҳои илмӣ худ дар бахшҳои илмӣ иштирок намудааст. Масалан, дар курси байналмилалии «Сабзидани меваву сабзавот ва қорқарди онҳо баъди ҷамъоварӣ», ки соли 1999 дар Исроил баргузор шуд, иштирок карда, дар маҳфилҳои он перомунӣ ин проблемаҳо дар шароити Тоҷикистон баҳси хотирмон кардааст.

Ҷанги шаҳрвандии Тоҷикистон дар сарнавишти ин насл тамғаи худро гузоштааст. Пеш аз ҳама, он неруе, ки дар тӯли соли 1992, то баргузори Иҷлосияи Хучанд дар кӯчаи майдонҳои Душанбе худнамо буд, дар муқобили равшанфикрон, махсусан занҳои муаллимаҳо, духтурҳо, кормандони ҳукуматӣ, донишҷӯҳо ва пайвандони онҳо тавитҳо мекарданд ва рӯзгор ноором, ба қор рафта омадан душвор шуда буд. Дар ҷунин шароит Нимадҷонова тобистони соли 1992 ба Хучанд рафт ва дар Донишгоҳи давлатии он ҷо як сол кор кард. Дар ин давра мақсади муҳимтарини он буд, ки аз шароити ин ҷо истифода бурда, корҳои техникаи нотамоми рисолаи докториашро анҷом дода, онро ба химоя расонад. Ин мақсад ҳосил шуд. Вай дар кафедраи химияи ДДХ кор карда истода, рисолаи илмиашро тақмил бахшид ва дар шӯрои диссертатсионӣ ҳамаи соҳа дар Санкт-Петербург химоя кард, ки ин таҳқиқ ба зудӣ тасдиқ шуд. Соли 1993 бо аввалин имконияти оромӣ ба пойтахт бозгашт, зеро ватани ӯ, муҳити илмӣ ва иҷтимоинаш, дору нодораш Душанбе буд. Воқеан, инсон табиате дорад: ба он ҷое камтар дил мебаронад, ки таваллуд шудааст, аммо ба он ҷое пояш зиёдтар мекашад, ки дар он ҷо ба воя расидааст. Ёру

ошно ва хешу табораш ҳамаи ҳамшаҳрии камолот аст. Инро сарнавишти мардуми водии Вахш, мардуми Душанбе, сарнавишти Кимёҷон Нимадҷонова низ исбот менамояд.

Пас аз бозгашт вай дар Донишгоҳи кишоварзии кишвар ба таълиму таҳқиқ пайваست. Аввал аз соли 1993 то соли 1995 профессори кафедраи физиологияи растаниҳо ва биотехнологияи кишоварзӣ, сипас, солҳои 1995-1999 ноиби ректор оид ба таълим ва аз соли 1999 мудири кафедраи ҷангалпарварӣ шуда, то ба нафақа рафтани меҳнат кард. Шароити нави зиндагӣ, тағйир ёфтани навъ ва раванди истеҳсолоти кишоварзии Тоҷикистон дар назди ин олимони нави таълимӣ гузошт, то ба таҳқиқи соҳаҳои нави истеҳсолоти деҳқонӣ, аз ҷумла, боғдорӣ ва ҷангалпарварӣ диққат диҳад.

Олима, доктори илм, профессор Нимадҷонова солҳост, ки аз меҳнати замони ҷавонияшон лаззату давлати нафақа доранд. Аммо дили беқарор, аҳли илм кай бекору ором нишаста метавонад, таҳқиқи илмӣ ӯ низ идона дорад ва ҳамчунин ҳамчун ҷамоатӣ - ноиби Президенти Ассотсиатсияи занҳои маълумоти олимдор фаъолият менамояд. Дар ин раванд ӯ яқоя бо Г. Бобосодиқова ва М. Қосимова китоби “Хуб шуд, ки зан ба давлат ёр шуд”, ҳамроҳи М. Қосимова китоби “Олимаҳои Тоҷикистон”-ро ҷоп карда дастраси аҳли зиё кард.

Ӯ чун олимони навоҳар қариб даҳ шаҳодатномаи муаллифӣ, ҳамчун муаллим даҳҳо китобу мақола ва дастурҳои таълимию методӣ ба таъби расондааст. Ин аст, ки солҳои зиёде вай узви Шӯрои диссертатсионӣ дар соҳаи илми биология мебошад. Муқофотҳои гуногуни давлатӣ, аз ҷумла, ордени Дӯстӣ, унвони фахрии Корманди шоистаи Тоҷикистон ғувоҳе аз меҳнати ҳалол ва рӯзгори ободии муаллима Кимёҷон Нимадҷонова мебошанд.

Иброҳим УСМОНОВ,
профессор

► ҚАДРДОНӢ

Дар Маркази ҷумҳуриявӣ таълимию методӣ назди Вазорати маориф ва илми ҚТ ҷаласаи қорӣ бо иштироки мудиру мутахассисони шӯбаҳо ва дигар кормандон баргузор гардид.

Дар ҷаласа директори МҶТМ Шермухаммад Ёрмухаммадзода доир ба дастовардҳои мутахассисон дар бобати омода кардани дастурҳои таълимию методӣ барои муассисаҳои

таҳсилоти ҳамагонии кишвар бахшида ба 30-солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон гузориш дод. Дар доираи фаъолияти минбаъда таъкид гардид, ки лоиҳаҳои тартибдодаи марказ ба ташкилотҳои дахлдор пешниҳод ва тестҳои

омодакарда барои имтиҳонот мавриди таҳлил ва ҳулосабарорӣ қарор дода шуда, ба вазорат пешниҳод карда шаванд.

Ш. Ёрмухаммадзода ба мутахассисони марказ, ки соли равон нишондиҳандаҳои бехтарини қорӣ

ба даст оварданд, нишони «Аълочии маориф ва илми Тоҷикистон» ва ифтихорномаҳо супурд.

Э. НАЗАРОВ,
мутахассиси МҶТМ-и
назди ВМИ ҚТ

Арҷгузори ба фаъолияти МҶТМ

Дар шаҳри Душанбе масъалаҳои мубрами меъморӣ ва шаҳрсозӣ баррасӣ гардиданд.

► УСТОДОНИ МО

Олими сермахсул ва
адабиётшиноси пуркор

Он вақт, яъне соли 1980, Абдусамад донишҷӯи курси 2-и факултети филологияи тоҷик буду яке аз фаълони хонишу корҳои ҷамъиятӣ маҳсуб меёфт. Ӯ дар ҳамаи ҷамъомаду чорабиниҳо чун як фарди ботаҷрибаву дурандеш далеронаву ҷасуруна суҳанронӣ карда, оид ба дастоварду нуқсонҳои дар фаъолияти факултету донишҷӯён ҷойдошта ҳарф мезаду дар ин бобат андешаҳои устодону роҳбариятро тақвият мебахшид.

Ба ибораи дигар, он вақт Абдусамад дар байни донишҷӯён гули сари сабади факултети филологияи тоҷик маҳсуб меёфту мо, бахусус, зимни суҳбату нишастҳои хоссагӣ бо устоди рисолаи номзадиаш, профессор Начмӣ Сайфиев аз оғозу идомаи зиндагиву фаъолияти баъдинаи ин шогирди болаёқату дидадаро ва беш аз ҳама, дӯстдоштаи устодони факултет, ки ташнаи илму дониш будан, баръало, дар симояш хувайдо мегардид, батадрич огоҳ мегардидему шиносой пайдо мекардем...

Абдусамад Муллоев соли 1983 факултети филологияи тоҷики ДДОТ ба номи С.Айниро хатм карда, солҳои 1983-1986 дар артиш хизмати Ватан-Модарро ба ҷо оварда, баъди як соли ба ҳайси лаборанти калони кафедраи адабиёти тоҷик кор кардан, соли 1987 аспиранти кафедраи мазкур гардида, зеро роҳбарии профессор Начмӣ Сайфиев ба таълифи рисолаи номзадиаш, ки тахти унвони «Симои Аҳмади Дониш дар адабиёти тоҷик» номгузорӣ гардида буд, шуруъ намуд. Рисолаи илмиро Абдусамад дар 34-солагиаш бомуваффақият дифоъ намуд. Ҳамин тавр, А.Муллоев дар докторантураи Институти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакии АМИТ Тоҷикистон таъи солҳои 1997-2001 таҳсил карда истода, ҳамзамон, тахти роҳбарии узви вобастаи АМИТ, доктори илмҳои филологӣ Хуршеда Отахонова ба таълифи рисолаи докторӣ доир ба мавзӯи «Консепсияи шахсияти эҷодӣ ва симои хунари дар насри таърихӣ муносири тоҷик» камари ғиммат мебандад...

Докторант Абдусамад Муллоев дар раъйи худ, яъне дар пайи таълифи рисолаи докторӣ боварибахшу устуворона шугл варзида, пас аз қироату пешниҳодоти як зумра олимони варзидаи адабиёти тоҷик, соли 2003 дар Шӯрои Ҷимояи рисолаҳои номзадӣ доктории назди Институти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакии рисолаи илмӣ худро бомуваффақият Ҷимоя намуда, сазовори дараҷаи илмӣ доктори илмҳои филологӣ гардид.

Гуфтан ҷоиш аст, ки дар

42-солагӣ ба дараҷаи докторӣ расидан аз қобилияти баланди фитриву хунарии Абдусамад Муллоев гувоҳӣ меод, ки ин нуқта дар рафти Ҷимояи рисолааш аз ҷониби аъзои шӯро - адабиётшиносони маъруфи тоҷик Муҳаммадҷон Шукуров, Худой Шарифов ва Курбон Восеъ басо ҳаққонӣ садо додаанд.

Таъи солҳои 2003-2006 ба ҳайси муовини аввали сардори Департаменти аттестатсия, аккредитатсия ва иҷозатномадиҳии муассисаҳои таълимӣ назди ВМИ, солҳои 2006-2012 ба вазифаи аввалин директори Маркази ҷумҳуриявии таълимию методӣ, солҳои 2012-2013 сардори Раёсати таҳсилоти томактабӣ ва миёнаи умумии ВМИ, солҳои 2012-2014 дар ДДЗТ ба номи С.Улуғзода дар вазифаи ноиби ректор оид ба таълим ва корҳои методӣ дар ДДОТ ба номи С.Айни солҳои 2014-2017 дар вазифаҳои ноиби ректор оид ба илм, солҳои 2017-2018 декани факултети филологияи тоҷик кор карда, аз соли 2018 ин ҷониб дар вазифаи профессори кафедраи назария ва таърихи адабиёти тоҷик фаъолият варзида, дар таълим ва тарбияи омӯзгорони соҳаи забон ва адабиёти тоҷик саҳмгузори менамояд.

Маҳсули заҳматҳои тӯлонию ҳамешагии ӯ, ҷунун ки аз феҳристи асарҳои бармеояд, то имрӯз дар доираи 25 монография, китобҳои дарсӣ, маҷмуаву дастурҳои гуногун ва 160 мақолаи илмию методӣ рӯйи ҷоп омадаанд, ки барои анҷом додани рисолаҳои номзадӣ докторӣ ба муҳаққиқони соҳаи адабиётшиносӣ ва баланд бардоштани сифати таълими адабиёти тоҷик, ҷи дар муассисаҳои таҳсилоти олий ва ҷи дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Тоҷикистон, барои омӯзгорон раҳнамои беминнат мебошанд. Дар ин бобат метавон иддае аз он таълифоти ӯро, аз қабилӣ монографияҳои «Шахсияти эҷодӣ ва симои хунари дар насри таърихӣ» (1995), «Симои Аҳмади Дониш дар адабиёти тоҷик» (2000), «Шахсияти эҷодӣ ва симои хунари» (2008), китоби дарсии «Методикаи таълими адабиёти тоҷик» (нашри солҳои 2013, 2015) барои факултетҳои филологияи мактабҳои олий, ҷандин дастури таълимию методӣ, ҷунунчи, «Ташкили чарағи таълим ва талабот ба дарси муосир» (2007), «Мактаб сабаби наҷот мебошад» (2008), «Офтобо, бори дигар» (2008), «Хунари иншонависӣ» (2008), «Қомуси тарбия» (2008), «Маҷмуаи диктант ва нақли хаттӣ» (2012) ва боз ҷанди дигарро номбар намуд, ки, дар воқеъ, аз мазмуну мундариҷаи онҳо адабиётшиносӣ варзидаву донандаи хубу хунарии корҳои таълимию методӣ ва мактабу маорифи ҷумҳури будани Абдусамад Муллоевро дарк накардан номумкин хоҳад буд. Илова бар ин, хизматҳои Абдусамад Муллоевро бобати таҳия, тақмил ва му-

раттабсозии як зумра ҳуҷҷатҳои меъёриву ҳуқуқии соҳаи маориф ва ҷилди 6-уми китоби Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон, «Ваҳдат, давлат, Президент» (2007) басо назаррас буда, ин ҷиҳати фаъолиятҳои метавонад, мучиби баррасӣ ва таҳлили маҳсули фаъолияти ӯ қарор гирад.

Ҷолибитаҷавҷуҳ аст, ки самти дигар, вале басо пурмаъсулияти фаъолияти Абдусамад Муллоев, омода намудани мутахассисони баландхисоси соҳаи илми адабиётшиносӣ буда, ҳамчун донишманди ин соҳа, ӯ зиёда аз 10 сол аст, ки ба ҳайси узви шӯроҳои Ҷимояи рисолаҳои номзадӣ доктории Донишгоҳи славянии Россия-Тоҷикистон ва ДДОТ ба номи С.Айни ширкат варзида, бахри дастгирии номзаду докторшавандаҳо аксари маврид баромадҳои ҷолиб менамояд. Лозим ба таъкид аст, ки хизматҳои дар ҷодаи рушду нумӯи илми адабиётшиносӣ ва таълиму тарбияи мутахассисон намунаи Абдусамад Муллоев аз назари роҳбарияти ВМИ ҚТ ва муассисаҳои зертобеи он дур намондааст. Ӯ бо ҷандин ифтихорномаи Вазорати маориф ва илму мактабҳои олий сарфароз гардидасту инҷунин, аз тарафи ВМИ ҚТ соли 1991 бо нишони «Аълоҷии маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон», соли 2013 аз тарафи Шӯрои олимони ДДЗТ ба номи С.Улуғзода ба унвони илмӣ профессорӣ, соли 2015 ба дараҷаи илмӣ Академики мактабҳои олии Россия ва соли 2019 дар озмуни омӯзгорони ДДОТ ба номи С.Айни ба унвони фахрии «Муаллими сол» сарфароз гардидааст.

Ниҳоят, бояд тазаккур дод, ки мақолаҳои илмию методии Абдусамад Муллоев дар нашрияи «Омӯзгор», маҷаллаҳои «Маърифати омӯзгор» ва «Маорифи Тоҷикистон» мунтазам ба таъби мерасанд.

**М. ЛУТФУЛЛОВ,
И. КАРИМОВА,
академикҳои АТТ,
С. ШЕРБОВ,
узви вобастаи АТТ,
С. НЕЪМАТОВ,
Л. ИМАТЗОДА,
профессорон**

► ЗАҲМАТҚАРИН

Омӯзгори касби пуршарафу пурмаъсулият ва ифтихорафзои ҷомеа мебошад. Ҳар касе, ки ба ин касб меҳр мебандад, ҳамеша дар ҷомеа соҳибэҳтиром аст. Воқеан, омӯзгорон чароғифрӯзони ҷомеа мебошанд ва фаъолияти талошу заҳмати онҳо дар тарбияву тадриси насли худогоҳу ватандӯст бузург мондагор мебошад. Хушбахтона, дар кишвари мо сол то сол мақоми омӯзгор баланд мегардад.

Ҳамин аст, ки имрӯз дар муассисаҳои таълимӣ омӯзгорони зиёде ба таълиму тарбия машғуланд, ки ҳастии хешро ба таълиму тарбияи насли ояндасози миллат бахшидаанд. Яке аз ҳамин гуна омӯзгорони пурталошу донишманд ва меҳрубону дилсӯз Курбонгул Асророва мебошад. Ӯ Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусравро хатм намудаву ҷандин сол аст, ки ба таълиму тарбияи насли наврас дар муассисаи таълими №75-и ноҳияи Фирдавсии шаҳри Душанбе машғул аст. Мавсуф ба нашрияҳои соҳаи маориф ҳамкори кавӣ дорад.

Ҳамеша дар
талошу тақопӯ

ва мунтазам дар раванди дарсхояш аз мақолаҳои методиву тарбиявии нашрия истифода мекунад. Ӯ ҳар гоҳе ба идораи нашрия бо кӯлбори мақолаҳои хубу хонданӣ меояд.

Дарсхояшро ҳамеша рангину ҷолиб мегузаронад, аз воситаҳои аёниву методҳои нави таълим васеъ истифода мебарад. Аз усули муносибати босалоҳият ба таълим хуш истикбол менамояд, ҷунки дар ин шеваи тадрис хонандагон дар меҳвар қарор дошта, андешаҳоишонро озода баён мекунанд.

Воқеан, дар дарсхояш хонандагон фаъоланд ва ҳар дарси муаллимаро бо шавқмандӣ гӯш мекунанду супоришҳои додашударо сари вақт иҷро менамоянд. Он омӯзгоре дар таълим муваффақ мегардад, ки шогирдонашро ҳамчун фарзанд дӯст дорад ва муносибату рафтораш ҳамчунон модарона бошад. Ин омил ба ҳолатҳои рӯҳиву равонии кӯдак таъсири мусбат мерасонад. Ӯ, ки омӯзгори синфҳои ибтидоӣ мебошад, кӯшиш мекунад, ки аз усулу шеваҳои гуногуни таълимӣ истифода намояд. Ин омӯзгори варзида аз эълон гардидаи «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаҳои илму маориф» изҳори хушнудӣ намуд ва зимнан таъкид кард, ки дар ин масъала вазифаву маъсулияти мо - омӯзгорони синфҳои ибтидоӣ бештар гардид. Зеро маҳз дар зинаи аввали таҳсил барои ҷалб намудани хонандагон ба фанҳои дақиқ замина гузошта мешавад. Ман ҳамеша бо овардани мисолҳои воқеиву ҳаёӣ аз фаъолияти нобиғогону ихтироъкорони ҷаҳон талош менамоям, ки шавқи хонандагони хурдсолро ба фанҳои бунёдӣ бештар намоям.

Дарвоқеъ, омӯзгори варзидаву пурталош ва меҳрубону дилсӯзу маъсулияшинос Курбонгул Асророва касбашро дӯст медорад ва ҳар гоҳе ба синфхона медарояд, худро хеле хушхолу хушнуду хушбахт меҳисобад ва як лаҳзаи фаъолиятиашро бе шогирдону хонандагон тасаввур карда наметавонад. Ҳар гоҳе хонандагон ӯро «устод» гуфта садо мекунанд, худро хушбахттарин инсонӣ рӯйи олам меҳисобад. Ба ин омӯзгори матиниро дар фаъолияти минбаъдааш барору комёбиҳо таманно менамоем.

**Н. ОХУНЗОДА,
«Омӯзгор»**

ТАҚРИЗ

Адабиёт тарбиятгар аст

Ҳастии инсонҳо бо адабиёт пайванди гусастнопазир дорад, зеро он ба аҳли башар неруи маънавӣ мебахшад ва ҷи гуна зистанро меомӯзад, ҳамагонро ба дорои хулқу атвори наку будан ҳидоят мекунад.

Ба ин маънӣ пажӯишгарони адабиёт борҳо ишораву таъкид кардаанд ва ба масал, мутафаккири номвари рус Н.Г. Чернишевский чунин гуфта: «Адабиёт одамонро аз вартаҳо наҷот мебахшад ва ба онҳо некию накукорӣ меомӯзад». Бо мутотилии ҳар китоби хуб кас ба ин нуктаи ҳақимона боз ҳам эъти мод мебандад ва ҷаҳони маънавиаш вусъат мепазирада. Китоби тозанашри адиби хушсалиқа Мучибахон Ҷавҳарӣ, ки «Дарди фироқ» ном гирифтааст, пеш аз ҳама, бо ҷанбаи кавии тарбиявиаш барои хонандагон муфид хоҳад буд. Китоб як силсила ҳикояву таронаҳои адибро ба ҳам овардааст, ки ба мавзӯҳои гуногун, ҷун одаму одамгарӣ, некию накукорӣ, аҳду вафо, ишқу садоқат ва накухиши омоли ношоиста бахшида шудаанд. Ҳар хонандаи завқманд бо мутотилии китоби «Дарди фироқ» равшан ба мушоҳида мегирад, ки нигоштаҳои нависанда ҳамбастагии кавӣ бо воқеият доранд ва бардоштҳои амиқназаронаву моҳиятҷӯнаи ӯро аз руҳдоду ҳаводиси зиндагӣ ифода мекунад. Пайдост, ки адиби соҳибзавқ аз воқеаҳои ҳаёт ҳикмату маънӣ меҷӯяд ва ба

ин ҳадафи худ мерасаду қалам ба даст мегирад, то ангеҷаҳои маънавиашро бо «коркард»-и адабӣ, бо истифода аз ҳунару истеъдоди нигорандагӣ пешниҳод ба ҳаводорони каломи бадеъ бикунад. Вақте ки сухан ихчаму пуробуранг, зебову дилрас ва муассир мешавад, рангу бўи тозаву муаттар мепазирада, ба ақлҳо судманду ба дилҳо қорагар мешавад ва муҳимтар аз ҳама, хонандагонро ба ҷодаҳои рости зиндагӣ раҳнамун месозад. Ин, аслан, волотарин рисолати адабиёт аст ва аз ин ҷост, ки аҳли хирад «адабиёт одами-я меомӯзад» гуфтаанд. Аз ин лиҳоз, образи Мирзо Олим аз нахустҳикояи китоб – «Номаи деррасида» шоистаи таваҷҷуҳ аст ва миёни силсилаи образҳо, ки нависанда дар ҳикояҳои китоб офаридааст, нисбатан мукамал ва фарогир аст. Мирзо Олим, ки «аслан марди хеле ҳалиму ором, вале дар асл хеле хушӯру зираку дарроқ аст» бо амри дил ва ангеҷаи номаҳои бонӯе дар шабакаи иҷтимоӣ озими деҳа – зодгоҳаш мешавад, зеро «ҳар ҷи қадар номаҳои ин зани ҷавонро меҳонд, ҳамаи қадар ҳумори деҳаву манзараҳои он, қулбаи модару айёми ҷавониаш вучудахро фаро мегирефт». Боздид аз ҳонаи падарӣ, аёда-ти хешовандон, гаштугузор дар кӯҷаҳои деҳа хотираҳои айёми кӯдакию наврасии Мирзо Олимо эҳ мекунанд. Ҳузури ӯ дар маъракаи амаки Зиё як навъ нуктаи ниҳони (қулминатсияи) ҳикоя аст ва хати сужаи онро қомил месозад. Ҳикояи «Номаи деррасида» далели тавонмандии нависанда дар сужасозӣ ва образфаринӣ буда, паём аз он

мерасонад, ки ӯ минбаъд метавонад сужаҳои бавусъаттареро ҳунармандона бандубаст намо-яд ва эҷодиёташро бештар рангину ҷолиб созад.

Дар адабиёт, ба истилоҳ, «мавзуи оилавӣ» маъмул аст ва дар ин мавзӯ асарҳои фаровоне навишта шудаанду қолибан муносибати зану шавҳарро дар моварои ҳаводиси зиндагӣ ба риштаи тасвиру тавсиф мекашанд. Мучибахон Ҷавҳарӣ низ ба ин мавзуи дерин даст задаву чанд ҳикояи андарзбунёд офаридааст, ки яке аз онҳо «Иффат» ном дорад. Зану шавҳар – Фарруху Зарнигор нахуст зиндагӣ ороштаву муҳаббатрез доштанд, аммо бо бархӯрд ба «печубоҳои зиндагӣ» Фаррух ботинан тағйир меёбад, нисбат аз занаш бадғумон мешавад, ба тори шубҳаву рашк мепечад ва ба амалҳои ношоиста даст мезанад. Дар фарҷом ба иффатмандию покизагӣ ва дили дардошнои занаш бовар карда, зеро бори ҳичолат меонад ва бо амали вежае аз ӯ узр мепурсад: «Фаррух бо танг ба оғӯш гирифтани ёри маҳбубаш дар як мижа ба ҳам задан ҳайрати ӯро қанор бурд, барояш хушҳолию болидагӣ ва дар лабонаш шуқуфтани гули табассуми ҳамешагиро ба армуғон овард». Мавзуи мазкур дар ҳикояҳои «Ваъдаҳилоф», «Ашқи надомат», «Офият», «Гардиши айём», «Зани русо»... вусъат пайдо кардаву аз паҳлуҳои дигар мавриди баррасии ҳунармандона қарор гирифтааст.

Аслан, ҳама гуна асари бадеӣ моҳияту аҳамияти тарбиявӣ дорад, вале дар ин миён асарҳои

ҳастанд, ки онҳоро метавон маҳз ҳикояи тарбиявӣ номид, зеро ҳикмат мояи аслии онҳо, ҳадафи аслии нависанда аст. Дар китоби «Дарди фироқ» аксари ҳикояҳо («Ашқи надомат», «Носипос», «Охири нома», «Афв», «Дарди фироқ»...) ҷанбаи неруманди тарбиявӣ доранд ва дар мафкураи хонандагон таъсири амиқ мегузоранд. Ин маврид он воқеият ҳам қорагар уфтода, ки Мучибахон Ҷавҳарӣ аслан пешаи омӯзгорӣ дорад ва албатта, аз боби таълиму тарбия пайвасти меандешаду меҳодад бо неруи қалам дар ин самт хидматгузори ҷомеа бошад. Як қисмати китоби «Дарди фироқ» фарогии таронаҳои нависанда асту паҳлуи тозаи истеъдоди ӯро муаррифӣ мекунад. Ин таронаҳо бо эҳсоси гарму ғуворо ва ифодаҳои дилҷасп гуфта шудаанду хусусияти лирикӣ доранд. Мушоҳида мешавад, ки нависанда дар таронагӯӣ маҳорати бештаре дорад ва ҷун тарона менигорад, забони ҳомааш нисбатан рангинтару муассир ва ҷозибанок мешавад. Ин пора иқтибос аз таронаи «Сароби зиндагӣ»-ст, ки бо лаҳни ҳосае гуфта шудаасту хонандаро ба андеша вомедорад: «Манзиламо дер гоҳ касе суроғ накарда буд. Рӯзе дари қулбаамро кӯфтанд, таманно доштам, ки ба рӯят дар боз қунам. Охиста, бо дасти ларзон зулфини дар во қардам, манзарае дидам харобу ҳузнангез. Модаре дар бағал тифле бо чашмони пурилтифот даст сӯям дароз кард. Нони охири нондони худ бар ӯ бахшидам».

«Дарди фироқ» (Душанбе, «Адиб», 2021, 144 сах.) ки-

тоби дуҷумини Мучибахон Ҷавҳарист, китоби нахустини ӯ, ки «Зани даруни чашма» ном дошт, соли 2017 ба нашр расида буду нахустнигоштаҳои адибро пешкаши хонандагон мекард.

Ба мушоҳида мерасад, ки аз китоб то китоб қалами нависанда гиротар гаштаву истеъдодаш сайқал ёфтааст ва нигоҳи ҳикматпазираш ба воқеоти зиндагӣ бештар вусъат пайдо кардааст. Бо ин ҳама, нигоштаҳои адиб бозгӯи онанд, ки ба масоили тасвирироғӣ, забон ва сабки гуфтор, қомил будани образҳо ва кашфи ҷаҳони ботинии қаҳрамонон нависанда бояд бештар таваҷҷуҳ зоҳир намуда, маҳораташро такмил бахшад. Дар китоби тозанашри ӯ, мутаассифона, ғалатҳои зиёди имлоиву аломатгузори роҳ ёфтаанд, ки гоҳе дарки матлабро душвор мекунад.

Мучибахон Ҷавҳарӣ адиби кӯшову мушоҳидакор аст ва метавонад барои пешрафти адабиёти тоҷик хидмате шоиста бикунад. Боз ҳам нишотбахш он аст, ки ин қаламкаши истеъдодманд бо ҳузураш дар арсаи адаб сафи бонувони эҷодкор, ба вижа, бонувони насрависии адабиёти муосири тоҷикро қомилтар мекунад.

Абдурауф МУРОДИ

КИТОБИ НАВ

Воқеият дар публитсистика

Дар замони ҷаҳонишавӣ инъикоси навгонии, шарҳу тавзеҳ бахшидани дастовардҳои замони истиқлол ва дар ин замина, нишон додани нақши воситаҳои ахбори омма ва баррасии паҳлуҳои гуногуни публитсистикаи муосири тоҷик аз масъалаҳои маҳсуб меёбад, ки ба онҳо пайвасти таваҷҷуҳ бояд кард. Китоби нави доктори илми филология, профессори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Аъзамҷон Азимов бо номи «Публитсистика ва воқеият» (Душанбе: Шарқи озод, 2020. – 143 с.), ки мақолаҳои солҳои гуногун таълифнамудаи муаллифро дар бар мегирад, ба масъалаи воқеияти публитсистикаи тоҷик бахшида шудааст. Асар аз чор қисмат иборат мебошад. Бахши аввали он «Истиқлол ва воситаҳои электронии ахбор» унвон дошта, навиштаҳои «Ҷойгоҳи радиои «Тироз» дар низоми ВАО-и кишвар», «Истиқлол ва инкишофи телевизиону радио дар Тоҷикистон» (дар

мисоли телевизион ва радиои хусусӣ), «Телевизион ва вақт» ва «Моҳият ва рисолати телевизиони ҷамъиятӣ»-ро фаро гирифтааст. Дар ин қисмат муаллиф бо таъки ба асарҳои илмӣ таҳқиқоти соҳа ва таҳлили фаъолияти васоити электронии ахбори омма, паҳлуҳои норавшани фаъолияти телевизион ва радиои, нақши онҳоро дар рушду пешрафт ва ташаккули тафаккури ҷомеа бозгӯӣ кардааст.

Қисмати дуюми китоб «Матбуот ва рисолати таърих» ном дошта, масъалаҳои ташаккули матбуоти тоҷик, маҳви бесаводӣ, ҷойгоҳи маҷаллаву рӯзномаҳо, саҳми академик Зариф Раҷабов дар таҳқиқи матбуот ва Мирзо Сироҷи Ҳакимро дар танвири афкори ҷомеа дар бар гирифтааст. Муҳаққиқ дар ин бахш бевосита ба ташаккул ва рушди матбуоти даврӣ дар солҳои сином таваҷҷуҳ кардаву нақши нашрияҳои ҷудоғонаро дар баланд бардоштани маърифат ва рушди ҷомеа ба риштаи таҳлил кашидааст. Баррасии муал-

лиф фароҳу доманадор буда, андешаҳои ӯро бо овардани иқтибос бо арқому далоили муътамад тақвият бахшида, мавзӯҳои публитсистикаро рабабандӣ кардааст.

Бахши сеюми китоб «Матбуот ва инкишофи телевизион ва радиошунавонӣ» номгузори шудааст ва мақолаҳои муаллиф, ки ба забони русӣ таълиф гардидаанд, дар ин боб ҷойгир карда шудааст.

Таҷассуми истиқлол, ваҳдати миллий, иҷтисоии тақдирсоз дар публитсистика мавзӯҳои қисмати чоруми китобро ташкил медиҳанд. Дар ин боб муҳаққиқ осори адибону публитсистонро, ки дар мавзӯҳои мубрами рӯз эҷод шудаанд, мавриди таҳлил қарор додааст. Дар ин масъала, ки бевосита ба публитсистикаи замони муосир тааллуқ дорад, муаллиф кӯшидааст, ки осори адибону публитсистонро дар тасвири сулҳу ваҳдати миллий, дастовардҳои истиқлол ва саҳми ВАО дар инъикоси ин мавзӯҳо таҳлилу баҳогузори

намояд. Баррасии пажӯишгар дар бораи адибону публитсистон бо диди илмӣ сурат гирифта, дар ин миён ба назми иҷтимоӣ низ дахл кардааст.

Дарвоқеъ, китоби «Публитсистика ва воқеият» бо фарогии мақолаҳои омӯзандаву таҳқиқӣ барои омӯзгорон, магистрантону унвонҷӯёну докторантони соҳаи журналистика дар шинохти бештари воқеияти публитсистикаи муосир мусоидат мекунад.

Н. ОХУНЗОДА,
«Омӯзгор»

ЭЪЛОН

ЭЪТИБОР НАДОРАД

Шаҳодатномаи гумшудаи АБ №0073729 дар бораи хатми синфи 9, ки онро соли 2003 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №75-и ноҳияи Фирдавсии шаҳри Душанбе ба Мансуров Бободжон Мамазокирович додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-ШТА 0036612 дар бораи хатми синфи 9, ки онро соли 2005 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №110-и ноҳияи Рӯдакӣ ба Неъматов Фатҳиддин Меликович додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи №0392883 АТА, ки онро соли 2017 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №2-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе ба Тешаев Далер додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи А №251331, ки онро соли 1995 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №21-и ноҳияи Варзоб ба Шоева Ойса Раҳимовна додааст, эътибор надорад.

ТАҶРИБА

Омӯзиши мустақилона
муҳим аст

Барномаи давлатии тақмили таълим ва омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 дар назди аҳли таълиму тарбия вазифаҳои муҳим гузошт.

Аз маълумотномаҳои бармеояд, ки дар айёми мо зиёда аз 1 миллиард аҳолии дунё забони англисиро меомӯзанд. Чун на ҳар як хоҳишманд имкон дорад, ки аз мактабу устод ва курсҳои махсуси омӯзиши забони англисӣ дар сатҳи зарурӣ истифода барад, яке аз роҳҳои мувофиқ ва камхарҷи омӯзиш омӯзиши мустақилона мебошад.

Омӯзиши мустақилона аз он ҷиҳат хуб аст, ки омӯзанда метавонад вақт ва маблағ сарф накарда, ба марказҳои омӯзишӣ нарафта, дар хона дар фазои тинҷу ором ба омӯзиш машғул шавад. Лозим аст, ки барои омӯзиши забони англисӣ аз ҳамаи усулҳои таълим истифода шавад. Яке аз ин усулҳо омӯзиши мустақилона мебошад.

Пеш аз ҳама, хонанда бояд донанд, ки маводи интихобкардаи ӯ бе ёрии устод, берун аз синф омӯхта мешавад. Аз тарафи дигар, хонанда бояд кӯшиш кунад, ки маводаш дастрас ва камхарҷ бошад. Якум, дар омӯзиши мустақилона низ маводи махсус пешбинишуда, ба монанди мавзӯ, калимаҳои ба мавзӯ тааллуқдошта, ибораҳои асосӣ ва иловагӣ лозиманд. Дувум, шавқу ҳаваси хонандаро бедор кардан. Ба ин хотир маводи таълимиро ҷолиб ва рангоранг намуда, мавзӯҳоро тавре ташкил намудан лозим аст, ки хонанда ба мувофиқкунӣ, ислоҳкунӣ, бозҳои ҳарҳела, истифодаи чистону зарбулмасалҳо озодона машғул шуда тавонад.

Расму лавҳон ҳаҷвӣ ва ҷадвалҳои гуногун барои зиёд кардани рағбати хонанда кумак мерасонанд. Хонандагон ҳангоми омӯзиши ин ё он забон аксаран аз он душворӣ мекашанд, ки сарриштаи корро гум мекунанд. Мақсадашон аз ҷӣ иборат аст, намефаҳманд. Дар назар бояд дошт, ки мавод бояд содаву раван бошад. Ба ҳаҷм низ бояд диққат дод. Маводи омӯзиши мустақилона дар зинаи аввал бояд ҳаҷман хурд, сода ва ҷолиб бошад. Маънидоди матн бояд мунтазам ва пай дар пай омада, мустақамкунӣ маълумо-

ти грамматикӣ лексикӣ ва рӯйхати калимаҳое, ки бори аввал вомехӯранд, оварда шуда бошад. Дар ин маврид назорат кардани лексика хеле муҳим буда, ба он бояд аҳамият дод, ки омӯзанда калимаҳои «фаъол» ва «ғайрифъол»-ро ҷудо карда тавонад ва онҳоро мунтазам такрор намояд. Яке аз масъалаҳое, ки дар омӯзиши забон хеле муҳим аст, корҳои ҳаттӣ, сохтани топиқҳо, навиштани иншоҳои хурд-хурд, бо ҷавобҳои тайёр муқоиса кардани ҷавобҳои худ ва аз рӯи лугат тайёр кардани рӯйхати калимаҳои ба шавқу ҳаваси хонанда мувофиқ мебошад.

Пораҳои шеърӣ хотираи хонандагонро қавӣ ва захираи лугавии онҳоро бой мегардонанд. Лекин барои нутқи мураббаъ ва бефосилаи онҳо ҳикояҳои хурд-хурди таълимӣ кумак бештар мерасонанд. Албатта, ин равиш ба осонӣ ба даст намеояд, хусусан, забони хоричӣ, ки забони бегона аст, албатта, дар алоқамандӣ бо забони модарӣ омӯхта мешавад. Ба фикри ман, корҳои мустақилона дар омӯзиш ва таълими забони англисӣ нақши басо муҳим мебошад. Онҳо хонандаро маҷбур месозанд, ки ҷӯянда ва эҷодкор бошад. Яке аз роҳҳои дигари омӯзиши забон бештар гӯш кардани ғитаҳо мебошад. Хонанда дар синф метавонад хатои талаффузашро бо ёрии муаллим ислоҳ кунад. Бинобар ин, муҳим аст, ки маводи таълимӣ бо ғитаҳои сабти овоз таъмин бошанд. Дар ин сурат хонанда метавонад тарзи талаффузи овозҳо, мавқеи зада ва оҳангро дуруст аз худ намояд. Майдони фаъолият дар ин самт хеле васеъ буда, роҳи усулҳо, тарзи иҷроӣ ва шаклҳои назорати он бисёр аст.

Ҳамин тавр, омӯзиши мустақилона, аз ҷумла, ҳангоми омӯзиши забони англисӣ яке аз роҳҳои осон ва муфиди омӯзиш ба ҳисоб меравад. Ва ин усули омӯзиш ба хонанда имконият медиҳад, ки дар ҷустуҷӯ бошад ва мустақилияташро тақмил бахшад. Хонандае, ки роҳи мустақилона дониш аз худ карданро меомӯзад, албатта, донишаш мукамалтар мегардад.

Дилосо ҚУРБОНОВА,
омӯзгори забони англисӣ
литсейи Донишқадаи сайёҳӣ,
соҳибкорӣ ва хизмат,
Аълоҷии маориф ва илми
Тоҷикистон

ШЕВАИ ТАДРИС

Дар синфҳои ибтидоӣ Ҷушду такомул ва таҷаккули нутқи шифоҳию ҳаттии хонандагон дар меҳвар қарор дошта, ҳангоми баргузори машғулиятҳои таълимӣ омӯзгор бояд аз роҳи усулҳои гуногуни методӣ истифода кунад. Яке аз шеваҳои такомули нутқи шифоҳию ҳаттии шогирдон, навиштани иншо аз рӯи расм ба шумор мера-

тасвиршуда, як-як ба нақл манзараи дар расм инъикосгардида, меҳнати одамон, ба хонандагон имконият медиҳад, ки доираи фаҳмишу ҷаҳонбинӣ ва таҳайюли бадеии худро тақвият бахшанд. Пас аз шиносӣ бо иншоҳои навиштаи шогирдон, ман ба он омил таваҷҷуҳ мекунам, ки онҳо то ҷӣ андоза баҳри тасвири манзараи дар расм

дати кӯтоҳ (на кам аз 5 дақиқа) мазмунӣ матнро нақл намуда, калимаҳои душворфаҳм якҷо бо дигар хонандагон ва кумакӣ омӯзгор тафсиру тавзеҳ дода шаванд. Дар зимн, калимаҳои дар матн овардашуда дар тахтаи синф навишта шуда, муқодифу тазодҳои ин калимаҳо баён мегардад. Таври мисол, агар дар матн ҷумлаи «Ситарое дар гунбади лочвардӣ рав-

Роҳҳои тақмили
нутқи хонандагон

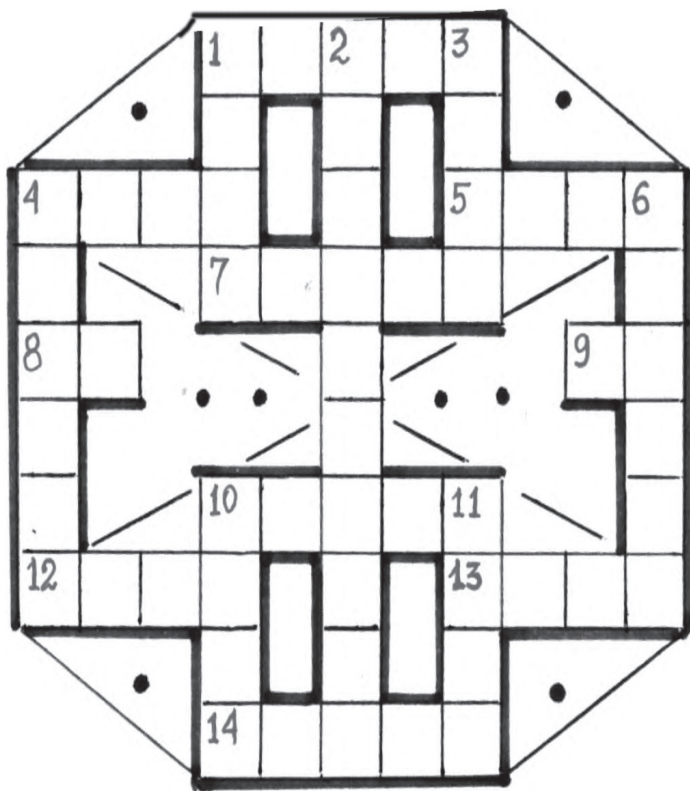
вад. Навиштани иншо аз рӯи расм аз методҳои анъанавии таълимӣ махсуб ёфта, дар замони муосир низ аҳамияти қалонӣ дидактикӣ дорад. Омӯзгор барои иҷрои ин усул танҳо аз як расм не, балки якҷанд расм истифода карда, расмҳоро дар тахтаи синф меовезад. Расмҳои марбути мавзӯҳои муқаблаи буда, манзараҳои табиати диёр, меҳнати ахлоқӣ одамон дар саҳроҳои киштзорон, раванди корҳои сохтмонӣ дар иншооти хоҷагии халқ, ҳашарҳои дастҷамъонаи одамони касбу кори гуногун, тағйирёбии фаслҳои сол, иду ҷашнҳои таърихӣ ва ғайраро инъикос менамояд. Ба мушоҳидаи чандинсолаи ман, рӯи қозғ овардани тамоми ҷузыёти дар расмҳо

ифодаёфта муваффақ гардидаанд. Ҳамчунин, зимни хондани иншо аз рӯи расм диққат бояд дод, ки таркиби лугавии хонандагон то ҷӣ дараҷа ғайӣ мебошад. Албатта, таҷриба нишон медиҳад, ки иншоҳои навиштаи хонандагон дар як поя набуда, ба маҳорату лаёқати онҳо вобастагии зич дорад. Барои иншои хуб навиштан омӯзишу мутолиаи шогирдон нақши қалон мебошад. Дигар аз васоити рушд бахшидани нутқи ҳаттии хонандагон, қор бо матнҳои ҳикоягӣ ва тавзеҳу тафсири лугатҳо ба шумор меравад. Дар ин навъи кори ҳаттӣ ба ҳар як хонанда матн алоҳидае, ки қаблан омода карда шудааст, супурда мешавад. Ба онҳо супориш дода шаванд, ки дар муд-

шан ба ҷашм метобид» оварда шуда бошад, хонандагон муваззафанд, ки ҳаммаъноӣ калимаи «ситора» ва зидмаъноӣ лугати «равшан»-ро фикр карда, дар тахтаи синф нависанд. Маълум аст, ки муқодифи калимаи «ситора» - аҳтар, қавқаб ва наҷм мебошад, антоними калимаи «равшан» тира, ҳира, зулмат буда, ҷашмро дида низ меғӯянд. Ҷунончи: «Вай аз дида ҷун абри наваҳор ашқ мерехт».

Саволу супоришҳои тестии шавқовар низ бо истифода аз усули гурӯҳбандӣ дар такомулу рушду нутқи ҳаттии хонандагон нақши судманду муассир дорад.

Сабоҳат САҒИНОВА,
омӯзгори МТМУ №72,
ноҳияи Фирдавӣ

Муаммои «Шопен»

Аз боло ба поён:

1. «*** бари ман! Кӣ? Ёр! Кай? Вақти сахар! (Рӯдакӣ). 2. Он ки адолатро пеша кардааст. 3. «Кардам аз ақл савол, ин ки ҷӣ бошад ***». (Ҷ. Балхӣ). 4. Қаҳрамони «Шоҳнома» - и Фирдавӣ. 6. Исмои маъмулии занонаи тоҷикӣ. 10. Воситаи ороиши мӯй. 11. Навъи хабар дар забони тоҷикӣ.

Аз ҷап ба рост:

1. «***, ҷонам ба қурбонат, вале ҳоло ҷаро?» (Шаҳриёр). 4. Теъдоди зиёди ҷорҳои хонагии бешоҳ. 5. Муқобилмаъноӣ душвор. 7. Ален ***, ҳунарпешаи машҳури фаронсавӣ. 8. Адвори мусикӣ. 9. Пешоянд. 10. Бастакори машҳури олмонӣ. 12. Шаҳр дар Арабистони Саудӣ. 13. Ҷамъият, мардум. 14. ***и Тӯсӣ, адиби асрҳои миёнаи адабиёти тоҷику форс.

Мураббаъи Ҳотами ҲОМИД,
«Омӯзгор»

Кормандони нашриёи «Омӯзгор», маҷаллаҳои «Маърифати омӯзгор» ва «Маорифи Тоҷикистон» ба сармуҳаррири нашриёи «Омӯзгор» Ноилшоҳ Нурализода бинобар даргузашти ҲОЛААШ ҳамдардӣ баён мекунанд.

Аҳли калами нашриёи «Омӯзгор» аз даргузашти рӯзноманигори варзида Отамурод БЕКМУРОДОВ андуҳгин буда, ба аҳли оила ва ҳешону пайвандони марҳум изҳори ҳамдардӣ менамоянд.

Раёсати маорифи шаҳри Ваҳдат ба ветерани меҳнат, собиқадори маориф, тренери лонҳан «Хониши босифат»-и ЮНИСЕФ Асадулло Тошов бинобар даргузашти нобаҳангоми фарзандаш АМУРҶО изҳори ҳамдардӣ ва таслият менамояд.

Сафробахши ғажон омӯзгор аст.

ОМӢЗГОР

Муассис: Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

Почтаи электронӣ: omuzgor@inbox.ru

Сомонаи ҳафтанома: www.omuzgor-gazeta.tj

Сармуҳаррир
Ноилшоҳ НУРАЛИЗОДА

Ҳайати М. ИМОМЗОДА, Э. НАСРИДДИНЗОДА, Н. САИД, М. САЛОМИЁН, Г. ҒАНИЗОДА, Д. ҚОДИРЗОДА, таҳрир: Н. СОБИРЗОДА, Ф. РАҲИМӢ, А. МУРОДӢ (ҷонишини сармуҳаррир), Н. ОХУНЗОДА (қотиби масъул)

Суроға: 734025, ш. Душанбе, х. Айинӣ - 126, Телефонҳо: қабулгоҳ - 225-81-55, ҷонишини сармуҳаррир - 225-81-58, қотибот - 225-81-57, муҳосибот - 225-81-61

«Омӯзгор» тахти рақами 0018/рз, аз 13.07.2015 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 дар Қумитаи андозаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хотири чандандеш маводе низ ба таъбирасонад, ки идораи ҳафтанома метавонад бо муаллифони ҳамаҷиқ набояд ва барои онҳо масъулият ба уҳда нагирад.

Навбатдори шумора

Ш. РАҶАБЗОД

Ҳафтанома дар матбааи нашриёти комплекси «Шарқи озода» ба таъбирасид. | Индекси обуна - 68850 | Адади нашр: 37571 | Нусаха | Тарроҳ: С. Ниязов | Ҳуруфчинон: С. Саидова ва Д. Забировна

Навиштаҳо ва суратҳои ба идораи ҳафтанома воридгашта ба ғардонида намешаванд. Идораи ҳафтанома навиштаҳоро дар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи компютери андозаи 14 (фосилаи 1,5) - и ҳарфи Times New Roman Tj. қабул менамояд.